

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Första Kammaren. N:o 1.

Sedan, i kraft af 49 § Regeringsformen och 2 § Riksdagsordningen, Riksdagen sammankommit till lagtima möte här i hufvudstaden Fredagen den 15 Januari 1874 samt de af Kamrarnes ledamöter, hvilka blifvit till denna Riksdag nyvalde, kallats att samma dag till Hans Excellens Herr Justitiestatsministern aflemna sina fullmakter för granskning jemlikt 32 § Riksdagsordningen; så ock efter det granskningen af de nämnda dag aflemnade fullmakter försiggått och desamma blifvit till ledamöterna återställda, sammantråde Riksdagens Första Kammare i den uti Riksdagens hus för Kammaren anordnade samlingssal.

Lördagen den 16 Januari.

Kl. 10 f. m.

Hans Excellens Herr Grefve Sparre franträdde till talmansbordet och öppnade sammankomsten med följande ord:

På grund af 33 § Riksdagsordningen och af de många riksdagar jag bevisat, åligger det mig att i dag här i Kammaren föra ordet, intill dess Talman och vice Talman blifvit nämnda. Till följd deraf får jag förklara Första Kammarens sammanträden vid denna riksdag nu öppnade, dervid jag tillåter mig tillönska Kammarens Herrar ledamöter all lycka och välsignelse i utförandet af Edra maktpåliggande riksdagsarbeten, till befrämjandet af vårt lands utveckling och förkofran samt befästandet af dess ära och sjelfständighet.

Sedan Herr Grefven och Ordföranden derefter intagit talmansplatsen, tillkännagaf Herr Grefven, att han, på grund af bestämmelsen uti i § 2 mom. af Kammarens ordningsstadga, anmodat vice Häradshöfdingen Carl Kullberg, hvilken vid föregående riksdagar varit i Kammarens kansli anställd, att, till dess sekreterare blifvit utsedd, föra Kammarens protokoll, äfvensom att Herr Grefven för tillfället anställt kanslibiträden och vaktbetjening till erforderligt antal.

Upplästes följande handlingar:

Till äldste ledamoten i Riksdagens Första Kammare, Hans Excellens Herr f. d. Justitie-statsministern, Riksmarskalken, Riddaren och Kommendören af Kongl. Maj:ts Orden m. m. Grefve G. A. Sparre.

Härjemte får jag öfverlemnna berättelse om förloppet vid den i dag verkställda, i § 32 Riksdagsordningen föreskrifna granskning af fullmakter för ledamöter af Riksdagens Första Kammare jemte förteckning å Kammarens ledamöter, för hvilka fullmakter blifvit aflemnade; och har jag tillika skolat meddela, att Hans Maj:ts Konungen i morgon Lördag kl. half 12 f. m. emottager den deputation, som enligt Riksdagsordningens 33 § har att hos Konungen begära Talman och vice Talman för Kammaren.

Stockholm den 15 Januari 1875.

Eduard Carleson.

Protokoll, hållet inför Hans Excellens Herr Justitie-statsministern vid lagtima riksdagen i Stockholm den 15 Januari 1875.

S. D. Sedan till följd af stadgandet i § 32 Riksdagsordningen Hans Excellens Herr Justitie-statsministern anmodat tre bland fullmäktige i Riksbanken och tre bland fullmäktige i Riksgäldskontoret att närvara vid den granskning af riksdagsmannafullmakter, som jemlikt Riksdagsordningens nämnda paragraf denna dag borde ega rum; så infunno sig nu, i anvisad lokal inom Kongl. Kanslihuset, af Fullmäktige i Banken: Herrar f. d. Statsrådet, Kommendören med stora korset af Kongl. Maj:ts Nordstjerne-Orden P. J. von Ehrenheim, Expeditionssekreteraren, Kommendören af Kongl. Vasa-Orden, Riddaren af Kongl. Maj:ts Nordstjerne-Orden, Friherre A. H. Fock och Hemmansegaren Liss Olof Larsson; samt af fullmäktige i Riksgäldskontoret: Herrar f. d. Statsrådet, Kommendören med stora korset af Kongl. Maj:ts Nordstjerne-Orden m. m. F. F. Carlson, Bruksegaren, Riddaren af sistnämnde Orden C. R. P. von Stockenström och Bruksegaren G. Hæggström.

Vid den granskning af ingifna fullmakter för ledamöter af Första Kammaren, som härvid företogs, befunnos fullmakterna i föreskrifven form utfärdade; och skulle öfver hvad sålunda förekommit protokoll meddelas Första Kammaren, hvarjemte förteckning å de Kammarens ledamöter, för hvilka fullmakter blifvit aflemnade, skulle till Kammaren öfverlemnas samt fullmakterna till bemälda ledamöter återställas.

In fidem

C. G. Hernmarck.

Förteckning å ledamöter af Riksdagens Första Kammare, för hvilka fullmakter blifvit den 15 Januari 1875 till Hans Excellens Herr Justitie-statsministern aflemnade:

Södermanlands län: Förste Hofjägmästaren m. m. Grefve C. M. Lewenhaupt.

Jönköpings	län:	Andreas Andersson i Mosserudstorp.
Gotlands	„	Landshöfdingen m. m. Grefve N. H. R. B. Horn.
Christianstads	„	Landtbrukaren P. Nilsson.
Göteborgs och Bohus	„	Redaktören S. A. Hedlund. Bruksegaren A. M. Koch.
Göteborgs	stad:	Grosshandlanden m. m. J. J. Ekman.
Elfsborgs	län:	Bruksegaren A. Olsson. Fabriksiddkaren J. Petersson. Fabriksiddkaren m. m. C. T. Svanberg.
Skaraborgs	„	Landtbrukaren A. Larsson.
Vermlands	„	Bruksegaren C. Rhodin.
Örebro	„	Bruksegaren m. m. N. Sundin.
Vestmanlands	„	Bruksegaren m. m. L. Lindberg.
Kopparbergs	„	Bruksegaren m. m. T. Svedberg. Bruksegaren m. m. H. P. W. Gahn.
Vesterbottens	„	Öfverhofpredikanten m. m. Doktor T. F. Grafström.
Norrbottnens	„	Generalpostdirektören m. m. A. W. Roos. Professoren m. m. S. Ribbing.

Enligt 2 § uti ordningsstadgan för denna Kammare verkställes upprop af Kammarens samtliga ledamöter, hvarvid såsom frånvarande antecknades:

Hans Excellens Björnstjerna.

Herr Reuterskiöld.

Grefve Lagerbjelke.

„ Mörner, A. K.

„ Mörner, J. O.

Friherre Adelsvärd.

Herr Lenning.

„ Odencrants.

„ Andersson.

Friherre Koskull.

Grefve Mörner, C. G.

Herr Holmberg.

„ Caspersson.

„ Björnstjerna.

„ Dahm.

Grefve Wachtmeister, H.

Herr Meyer.

Grefve Trolle Wachtmeister.

Herr Munk af Rosenschöld.

Grefve Wachtmeister, A. F.

Friherre Wrede.

Herr von Geijer.
 Grefve Beck-Friis.
 Herr Tonerhjelm.
 Friherre von Schwerin.
 „ Ramel.
 Herr von Möller.
 Friherre Alströmer.
 Herr Ekman, J. J.
 „ Berg.
 „ Rydqvist.
 „ Jansson.
 Grefve Hamilton, Hugo.
 „ Sparre, N. G. A.
 Herr Wallenius.
 „ Lagerstråle.
 „ Rosensvärd.
 „ Björkenstam.
 „ Brun.
 „ Rettig.
 „ Widén.
 „ Hamberg.
 „ Asplund.

Härefter upplästes tvänne ingifna, så lydande läkarebetyg:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare Herr Th. H. Oden-
 crants, som lider af chronisk tarmpatarrh, under den närmaste tiden
 icke utan fara för sin helsa kan afresa till Stockholm för att bivista
 Riksdagens sammanträden; intygas på embetsed och med bekräftelsen
 "så sant mig Gud hjelpe till lif och själ.

Göteborg den 11 Januari 1875.

Abr. H. Westman,
 Med. Licentiat.

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare, Herr Andreas
 Andersson i Mosstorp, som en längre tid lidit af bröstsjukdom (Bron-
 chitis), ännu icke är så återställd, att han kan vid riksdagens öpp-
 nande sig inställa samt att för närvarande icke kan med säkerhet
 bestämmas, när han må kunna sig vid riksmötet intinna, det varder
 härmed å aflagd embetsed intygadt, och bekräftas med denna min
 edeliga förpligtelse: "Så sant mig Gud hjelpe till lif och själ.

Carlstad den 13 Januari 1875.

A. F. Ramström,
 Provincialläkare.

Herr Petre: På Herr Rettigs begäran får jag hos Kammaren anmäla, att han icke varit i tillfälle att till riksdagens början inställa sig i hufvudstaden.

Herr Bennich: Af Herr Asplund har jag blifvit anmodad tillkännagifva, att han af embetsgörömål varit förhindrad att anträda sin resa till hufvudstaden förrän i början af denna vecka, hvadan han först i morgon kan här inträffa.

Att deltaga i den deputation, som enligt 33 § Riksdagsordningen borde till Hans Maj:t Konungen afgå för att begära utnämmandet af Kammarens Talman och vice Talman, utsågos af Herr Grefven och Ordföranden följande tolf ledamöter:

Herr von Ehrenheim, såsom ordförande för deputationen.
 Grefve Horn.
 Herr Nilsson.
 „ Hedlund.
 „ Koch. A. M.
 „ Rhodin.
 „ Sundin.
 „ Lindberg.
 „ Svedberg.
 „ Galm.
 „ Grafström och
 „ Roos.

Sedan deputationen, som härefter afgått till Kongl. slottet, efter en stunds förlopp återkommit, tillkännagaf Herr von Ehrenheim, att Hans Maj:t Konungen behagat till Talman i Första Kammaren vid innevarande riksdag utnämna Grefve Gustaf Lagerbjelke och till vice Talman Herr H. G. Lagerstråle, hvilka i deputationens närvaro inför Konungen aflagt den i 33 § Riksdagsordningen föreskrifna ed.

Herr Grefven och Talmanen framträdde och yttrade följande helsningsord till Kammaren:

Mine Herrar!

Då jag nu vid Riksdagens början till Kammarens ledamöter fram-
 bär en vördnadsfull välkomsthelsing, anhåller jag att dermed få förena
 den uppriktigaste önskan om lycka och framgång för Kammarens blif-
 vande arbeten till ett älskadt fosterlands väl.

De senaste åren i hafva i vårt land företett en ekonomisk förkofran, hvartill något jemförligt icke hos oss någonsin förut förekommit. Mången gång har det svenska folket med manlig kraft och önskvärd framgång bekämpat tryckande svårigheter; den tid, som nu pågår, har fått sig ålagdt det vida angenämare, men icke därför mindre ansvarsfulla värfvet, att rätt begagna lyckan. För att det rätt kunna, äro gudsfruktan, laglydnad och arbetsamhet grundvilkor; och dessa grundvilkor förefinnas likasom de alltid i rikt mått förefunnits hos Sveriges folk. Mätte den goda dagen sålunda genom ett klokt begagnande blifva ej blott förlängd, utan jemväl under densamma förökade krafter beredas att möta och bära äfven svårare tider. Vid arbetet för fäderneslandets bästa har lagstiftaren anvisat denna Kammaren en plats i främsta ledet; och städse skall denna plats blifva af Kammarren häfdad med fosterlandskärlek, kraft och upplysning. Litligt öfvertygad härom, anhåller jag vördsamt att i Herrarnes vänskap och förtroende få vara innesluten.

Efter anmälan företrädde två Hans Maj:ts Konungens öfverstekammarjunkare, hvilka på Hans Maj:ts nådiga befallning bjödo och kallade Herr Grefven och Talmannen samt Kammarens Herrar ledamöter att nästa Måndag den 18 dennes kl. 11 f. m. bevista gudstjensten i Storkyrkan och derefter infinna sig å Rikssalen.

Sedan Herr Grefven och Talmannen svarat, att Kammarren skulle hörsamma den nådiga kallelsen, afträdde Herrar öfverstekammarjunkare.

Herr Grefven och Talmannen anmälde, att till erhållande af sekreterarebefattningen hos Kammarren endast en sökande anmält sig; varande den ingifna ansökningen, som nu upplästes, af följande lydelse:

Till Riksdagens Första Kammare!

Härmed får jag vördsamt anmäla mig såsom sökande till sekreterarebefattningen hos Kammarren under innevarande riksdag.

Stockholm den 16 Januari 1875.

Otto Brakel,
Riddarhussekreterare.

Uppå Herr Grefvens och Talmannens hemställen förklarade sig Kammarren nu vilja anställa val af sekreterare, hvilket val med slutna sedlar företogs; och befanns efter förrättningens slut Riddarhussekreteraren m. m. Carl Otto Brakel hafva blifvit till sekreterare utsedd med alla afgifna, eller 62, röster.

Härefter fick Riddarhussekreteraren Brakel företräda, underrättades om Kammarens val och öfvertog protokollsföringen.

In fidem
Carl Kullberg.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att till utdelning bland Kammarens ledamöter öfverlemnats 70 inträdeskort till rikssalen, hvilka kunde erhållas efter anmälan hos tjänstgörande kanslisten.

Herr Grefven och Talmannen föreslog, att val af de fyra ledamöter, hvilka jemte Herr Grefven och Talmannen egde att tillsätta Kammarens kanslipersonal och vaktbetjening, skulle anställas vid Kammarens sammanträde nästa Tisdag den 19 dennes; hvilket bifölls.

Vidare hemställde Herr Grefven och Talmannen, huruvida Kammararen, i enlighet med den emellan Talmännen träffade öfverenskommelse, behagade besluta att nästkommande Thorsdag den 21 dennes och, derest så skulle erfordras, jemväl påföljande dag företaga val af ledamöter och suppleanter i de ständiga Utskotten, två ledamöter för att hafva inseende öfver Riksdagens kansli samt tre ledamöter för att deltaga i talmansöfverläggningarne; hvilket jemväl bifölls.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Måndagen den 18 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

Herrar *Berg*, *Widén* och *Hamberg*, Friherre *Adelsvärd*, Grefvarne *Mörner*, *Oscar*, och *Beck-Friis*, Herrar *Caspersson*, *Wallenius*, *von Geijer* och *Asplund*, Friherre *Wrede*, samt Herrar *Lenning*, *Dahm* och *Jansson* erhöilo, hvar efter annan, ordet och tillkännagåfvo, att de infunnit sig till riksdagen.

Härefter fick Riddarhussekreteraren Brakel företräda, underrättades om Kammarens val och öfvertog protokollsföringen.

In fidem
Carl Kullberg.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att till utdelning bland Kammarens ledamöter öfverlemnats 70 inträdskort till rikssalen, hvilka kunde erhållas efter anmälan hos tjänstgörande kanslisten.

Herr Grefven och Talmannen föreslog, att val af de fyra ledamöter, hvilka jemte Herr Grefven och Talmannen egde att tillsätta Kammarens kanslipersonal och vaktbetjening, skulle anställas vid Kammarens sammanträde nästa Tisdag den 19 dennes; hvilket bifölls.

Vidare hemställde Herr Grefven och Talmannen, huruvida Kammararen, i enlighet med den emellan Talmännen träffade öfverenskommelse, behagade besluta att nästkommande Thorsdag den 21 dennes och, derest så skulle erfordras, jemväl påföljande dag företaga val af ledamöter och suppleanter i de ständiga Utskotten, två ledamöter för att hafva inseende öfver Riksdagens kansli samt tre ledamöter för att deltaga i talmansöfverläggningarne; hvilket jemväl bifölls.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Måndagen den 18 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

Herrar *Berg*, *Widén* och *Hamberg*, Friherre *Adelsvärd*, Grefvarne *Mörner*, *Oscar*, och *Beck-Friis*, Herrar *Caspersson*, *Wallenius*, *von Geijer* och *Asplund*, Friherre *Wrede*, samt Herrar *Lenning*, *Dahm* och *Jansson* erhöilo, hvar efter annan, ordet och tillkännagåfvo, att de infunnit sig till riksdagen.

Herr Grefven och Talmannen samt Kammarens Herrar ledamöter afgingo kl. $\frac{3}{4}$ 11 till Storkyrkan, der riksdagspredikan hölls af Kommis-
sionern i Ladugårdslands församling, Regementspastorn P. Th. Ehrling.

Efter slutad gudstjenst begaf sig Kammarerna till Rikssalen, hvarest
Hans Maj:ts Konungen med ett tal i nåder helsade Kamrarna och
öppnade riksdagen. Härefter uppläste Hans Excellens Herr Justitie-
statsministern Kongl. Maj:ts berättelse om hvad i riket och dess sty-
relse sig tilldragit sedan sista riksdag; hvaruppå och efter det Herrar
Talmän, i Kamrarnes namn, till Konungen framfört deras undersåt-
liga vördnad samt hvardera fått emottaga ett exemplar af Kongl. Maj:ts
nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och
behof, ceremonien å Rikssalen afslutades och Kammarerna, enligt beslut,
fattadt före afgangen från samlingsrummet, åtskildes vid utgången
från Rikssalen kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem

O. Brakel.

Tisdagen den 19 Januari.

Kammarerna sammanträdde kl. 12 middagen.

Grefvarne *Mörner, Axel, Wachtmeister, Axel Fredrik* och *Ham-
ilton, Hugo Bengt Archibald*, Herrar *Ekman, Johan Jakob, Holm-
berg, Tornérhjelm, Björkenstam* och *Reuterskiöld* samt Friherre *Ra-
mel* begärde, hvarefter annan, ordet och anmälde, att de inställt sig
vid riksdagen.

Upplästes ett så lydande läkarebetyg:

Att Herr Konsul och Kommendören Robert Rettig för närvarande
lider af en lungkartarrh samt är urständsat att lemna sina rum,
får jag härmed på aflagd embetsed intyga.

Gefle den 16 Januari 1875.

O. R. Sandberg.

Stadsläkare.

Herr Rydqvist: Jag anhåller att till Kammarens protokoll måtte
antecknas, att jag inställt mig för att deltaga i Riksdagens förhand-
lingar.

Herr Grefven och Talmannen samt Kammarens Herrar ledamöter afgingo kl. $\frac{3}{4}$ 11 till Storkyrkan, der riksdagspredikan hölls af Kommis-
sionern i Ladugårdslands församling, Regementspastorn P. Th. Ehrling.

Efter slutad gudstjenst begaf sig Kammaren till Rikssalen, hvarest
Hans Maj:t Konungen med ett tal i nåder helsade Kamrarne och
öppnade riksdagen. Härefter uppläste Hans Excellens Herr Justitie-
statsministern Kongl. Maj:ts berättelse om hvad i riket och dess sty-
relse sig tilldragit sedan sista riksdag; hvaruppå och efter det Herrar
Talmän, i Kamrarnes namn, till Konungen framfört deras undersåt-
liga vördnad samt hvardera fått emottaga ett exemplar af Kongl. Maj:ts
nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och
behof, ceremonien å Rikssalen afslutades och Kammaren, enligt beslut,
fattadt före afgangen från samlingsrummet, åtskildes vid utgången
från Rikssalen kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem

O. Brakel.

Tisdagen den 19 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 12 middagen.

Grefvarne *Mörner, Axel, Wachtmeister, Axel Fredrik* och *Ham-
ilton, Hugo Bengt Archibald*, Herrar *Ekman, Johan Jakob, Holm-
berg, Tornérhjelm, Björkenstam* och *Reuterskiöld* samt Friherre *Ra-
mel* begärde, hvarefter annan, ordet och anmälde, att de inställt sig
vid riksdagen.

Upplästes ett så lydande läkarebetyg:

Att Herr Konsul och Kommendören Robert Rettig för närvarande
lider af en lungkartarrh samt är urståndsatt att lemna sina rum,
får jag härmed på aflagd embetsed intyga.

Gefle den 16 Januari 1875.

O. R. Sandberg.

Stadsläkare.

Herr Rydqvist: Jag anhåller att till Kammarens protokoll måtte
antecknas, att jag inställt mig för att deltaga i Riksdagens förhand-
lingar.

Herr Brummer: Herr von Möller har anmodat mig att hos Kammaren anmäla, att han på väg till riksdagen insjuknat i Helsingborg.

Herr vice Talmannen: Öfvertygad som jag är att jag uttalar en allmän önkän inom Kammaren, tager jag mig friheten värdsamt föreslå, att det tal, hvarmed Herr Grefven och Talmannen å Rikssalen till Hans Maj: Konungen framförde uttrycken af Kammarens undersåtliga vördnad måtte uppläsas, för att sedermera i Kammarens protokoll intagas.

Sedan Kammaren uppå gjord proposition härtill lemnat bifall, uppläste Herr Grefven och Talmannen det ifrågavarande talet, hvilket lydte sålunda:

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Innan den nu åter församlade Riksdagen börjar sina arbeten, anhåller Första Kammaren att inför Eders Kongl. Maj: få frambara uttrycken af oskrymtad vördnad och sann tillgifvenhet för Konung och Konungahus.

Då byggande af jernvägar för statens räkning år 1854 först beslöts, föreställde sig väl knappast någon, att 20 år derefter stambanorna söder om Dalelven skulle vara icke blott fullbordade utan dessutom fullständigade genom talrika bibanor tillkomna medelst den enskilda företagsamheten. Till möjligheten att detta storverk kunnat genomföras hafva ovanligt lyckliga konjunkturer för de flesta näringar väsendtligen bidragit; men äfven tider af ekonomiskt betryck hafva under byggnadsåren förekommit. Under bådadera, så väl den goda, som den onda dagen, funnos de viktigaste villkoren för den vunna framgången uti förutseende klokhet vid besluten, enig samverkan emellan Konung och Riksdag, redbar duglighet hos de män, hvilka omhänderhaft det stora värfvets utförande, ihärdighet och kraft hos nationen. Det gjorda är mycket; men dock icke allt. Mycket återstår ännu att fullborda; likasom det redan utförda blir till fullständig nytta först genom den omtänksamhet och styrka, hvarmed dess fördelar utvecklas och användas. Ära och tacksamhet för hvad som är gjordt, lycka och framgång för hvad som kommer att göras äro därför känslor och önskningsar, hvilka sjelfmant framträda vid betraktandet af den nu fullbordade första afdelningen af de svenska jernvägarne.

De rika skördar af jordbrukets alster och jemväl i öfrigt ovanligt lyckliga näringsförhållanden, hvilka i vårt land utmärkt de senare åren, hafva under det sistförflutna väl icke i samma grad fortfarit; men äfven under detta år har den allmänna välmågans förkofran jemnt och säkert fortgått. Huru länge dessa lyckliga förhållanden komma att fortfara vet ingen; men säkert är, att, hvilka ödets skiften än må blifva, står det svenska samhället fast byggt på den osvikliga

grunden af gudsfruktan och lagbunden frihet, samt under hägnen af trofast förbund emellan konungamakt och folkfrihet. På denna grund och under detta hägn skall och samhällets utveckling ständigt fortgå till sann upplysning och förädling.

Med djup öfvertygelse härom och under liflig önskan om lycka och välsignelse för Konung och Konungahus, anhåller Första Kam-maren att i Eders Kongl. Maj:ts nåd och ynnest få vara innesluten.

Föredrogs och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts sistlidne dag å Rikssalen upplästa berättelse om hvad i riket och dess styrelse sig tilldragit sedan sista riksdag.

Föredrogs Kongl. Maj:ts sistlidne dag å Rikssalen öfverlemnade nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

Begärdes på bordet.

Företogs val af fyra ledamöter för att jemte Talmannen tillsätta Kammarens kansli och vaktbetjening; och befunnos, efter valförrätt-ningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Almquist	med 46 röster,
Hans Excellens Herr Grefve Sparre	„ 46 „
Herr Lagerstråle	„ 45 „
Herr Stråle	„ 45 „

Herr Carlson uppläste en motion, N:o 1, om ett skyndsammare offentliggörande af Riksdagens protokoll.

Hänvisades till det blifvande Stats-Utskottet.

Herr Carlson afgaf vidare en motion, N:o 2, om ändring af 14 § i Kammarens ordningsstadga.

Hänvisades till ett tillfälligt Utskott.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 20 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$, 2 e. m.

Justerades tre protokollsutdrag för den 19 dennes.

Herr Nordenfelt, Leonard Magnus, uppläste en motion, N:o 3, angående ändringar i strafflagen och Kongl. förordningen den 16 Februari 1864 om Strafflagens införande.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

Herr Nordenfelt afgaf vidare en motion, N:o 4, angående beviljande af ett extra anslag å 50,000 kronor för efterspanande och gripande af allmänt efterlyste personer.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Stråle väckte en motion, N:o 5, om meddelande af lagbestämmelser rörande sparbankerna i riket.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

Herr Ribbing, Carl, uppläste en motion, N:o 6, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om utarbetande af ny lag rörande förvaltningen af omyndiges medel.

Hänvisades till ett Tillfälligt Utskott.

Kammaren åtskildes kl. 2. e. m.

In fidem

O. Brakel.

Thorsdagen den 21 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 3 protokollsutdrag för den 20 dennes.

Friherre von Schwerin samt *Herrar von Möller, Rosensvärd* och *Ros* erhöilo, hvar efter annan, ordet och tillkännagåfvo, att de inställt sig för att deltaga i riksdagsgörönnålen.

Företogs val af tio ledamöter i Konstitutions-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Bergstedt	med 109 röster.
Herr Björkenstam	” 109 ”
Herr von Ehrenheim	” 109 ”
Herr Muncck af Rosenschiöld	” 109 ”
Herr Mannerskantz	” 109 ”
Herr Odelberg	” 109 ”
Herr Reutersköld	” 109 ”
Herr Rydin	” 108 ”
Herr Hallenborg	” 104 ”
Herr von Stockenström	” 68 ”

Företogs val af tolf ledamöter i Stats-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Grefve af Ugglas	med 113 röster.
Friherre Skogman	” 113 ”
Herr af Klint	” 112 ”
Friherre Stjernblad	” 111 ”
Grefve Beck-Friis	” 110 ”
Grefve Mörner, A. E.	” 107 ”
Herr Ekman, Carl	” 106 ”
Herr Brusewitz	” 74 ”

Herr Hederstjerna	med	69 röster.
Herr Montgomery-Cederhielm	„	66 „
Herr Nordenfelt, L. M.	„	57 „
Grefve Sparre, N. G. A.	„	57 „

Företogs val af tio ledamöter i Bevillnings-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Bennich	med	110 röster.
Friherre Hamilton, H. J.	„	110 „
„ Nordenfalk	„	110 „
Herr Croneborg	„	109 „
Grefve Hamilton, H. B. A.	„	109 „
Herr Hammar	„	108 „
Friherre De Geer, C. E.	„	83 „
Herr Nordenfelt, O.	„	72 „
Herr Hamberg	„	70 „
Herr Cassel	„	62 „

Företogs val af åtta ledamöter i Banko-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr von Braun	med	106 röster.
Herr Ekman, J. J.	„	106 „
Herr Rettig	„	106 „
Herr Ribbing, C. C.	„	106 „
Friherre von Schwerin	„	106 „
Herr Peyron	„	105 „
Herr Wijkander	„	105 „
Herr Carlson	„	68 „

Företogs val af åtta ledamöter i Lag-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Caspersson	med	100 röster.
Herr von Gegerfelt	„	100 „
Herr Holmberg	„	100 „
Friherre Wrede	„	100 „
Grefve Mörner, J. O.	„	99 „
Herr Ribbing, S.	„	99 „
Herr Sundell	„	68 „
Friherre von Platen	„	61 „

Företogs val af fem suppleanter i Konstitutions-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Brun	med	94 röster.
Herr Dahm	„	83 „
Friherre Ramel	„	72 „
Herr von Geijer	„	70 „
Herr Rhodin	„	68 „

Företogs val af sex suppleanter i Stats-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Burman	med	83 röster.
Herr Hammarhjelm	„	75 „
Herr Gahn	„	70 „
Herr von Hofsten	„	64 „
Herr Svedberg	„	57 „
Herr Widén	„	48 „

Företogs val af fem suppleanter i Bevillnings-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Grefve Lewenhaupt	med	74 röster.
Herr Lenning	„	62 „
Herr Hedlund	„	48 „
Herr Salomon Larsson	„	46 „
Herr Christoffer Olsson	„	45 „

Företogs val af fyra suppleanter i Banko-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr von Strokirch	med	58 röster.
Herr Sundin	„	48 „
Herr Asplund	„	44 „
Herr Jansson	„	43 „

Företogs val af fyra suppleanter i Lag-Utskottet; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Grefve Horn	med	46 röster.
Herr Falk	„	44 „
Herr Grafström	„	38 „
Herr Svanberg	„	37 „

Företogs val af två ledamöter för att hafva inseende öfver Riksdagens kansli; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Fröman . . . . . med 44 röster.
 Herr Thyselius . . . . . „ 44 „

Företogs val af tre ledamöter för att deltaga i talmansöfverläggningarne; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Hans Excellens Herr Grefve Sparre . . . . . med 61 röster.
 Grefve Hamilton, Henning . . . . . „ 59 „
 Friherre De Geer, Louis . . . . . „ 44 „

Hr *Wærn* afgaf en motion, N:o 7, angående utfärdande af en författning, derom, att afhandlingar rörande försäljning af åbo- äfvensom skatterätt till under bruk skatteköpta hemman få mellan åbo och bruksegare uppgöras.

Begärdes på bordet.

Grefve *Sparre, Gustaf*, anmälde sig och yttrade, att han till följd af dels sjukdom och dels hinder för trafiken å jernvägarne varit urståndsatt att förr än i dag infinna sig till riksdagen.

Justerades sju protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 23 Januari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 16 dennes.

Upplästes ett så lydande läkarebetyg:

Att Ledamoten af Riksdagens Första Kammare Grefve Henning Hamilton är af sjukdom hindrad att tills vidare lemna sina rum, intygar

Stockholm den 22 Januari 1875.

Adolf Kjellberg,

Med. Doktor.

Sedan Herr Grefven och Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet Berg anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren aflemna åtskilliga Kongl. skrivelser och propositioner, framträdde Herr Statsrådet och öfverlemnade till Herr Grefven och Talmannen Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga

Skrivelser:

1:o) i anledning af åtskilliga vid sistförflutne riksdag beslutade lagförändringar; och

2:o) om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden. som enligt § 46 af Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af Statsrådet; samt

Propositioner:

1:o) med förslag till förordning angående ändring i vissa §§ af sjölagen;

2:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

3:o) angående fyllnadspension åt Generaldirektören och Chefen för Kongl. Skogsstyrelsen Anders Emanuel Ros;

4:o) i fråga om uppförande af ett posthus i Nässjö;

5:o) angående anslag till uppförande af posthusbyggnad i Sundsvall;

6:o) angående beviljande af dyrtidstillägg för år 1875 åt åtskillige tjänstemän vid postverket;

7:o) angående de ändringar i gällande tulltaxeunderrättelser och dermed sammanhang egande stadganden, som påkallas af det genom Kongl. förordningen den 15 Maj 1874 införda nya skeppsmätningssätt; och

8:o) angående ändring i lönevilkoren för Häradsböfvingarne J. A. Hellberg och L. Norin.

De Kongl. skrivelserna och propositionerna blefvo härefter föredragna och bordlagda.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Riksdagens år 1874 församlade revisorers berättelse om verkställd granskning af Statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1872.

Föredrogs Riksdagens år 1874 församlade revisorers berättelse angående Kongl. Kommerskollegium.
Begärdes på bordet.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Riksdagens år 1874 församlade revisorers berättelse om granskningen af Riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning.

Föredrogs och hänvisades till Banko-Utskottet Riksdagens år 1874 församlade revisorers berättelse angående Riksbanken.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Justitie-ombudsmannens vid innevarande riksmöte afgifna embetsberättelse.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 19 dennes bordlagda nådiga proposition angående Statsverkets tillstånd och behof.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Herr *Wærns* den 21 dennes bordlagda motion, N:o 7, angående utfärdande af en författning derom, att afhandlingar om försäljning af åbo- äfvensom skatterätt till under bruk skatteköpta hemman få mellan, åbo och bruksegare uppgöras.

Uppå derom af Herr *Leijonancker* gjord begäran beviljade Kammaren honom ledighet från riksdagsgöromålen under tre veckors tid, räknad från den 27 dennes.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{4}$ 11 f. m.

In fidem
O. Brakel.

Måndagen den 25 Januari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades 5 protokollsutdrag för den 23 och protokollet för den 18 dennes.

Grefve *Wachtmeister*, *Hans*, begärde ordet och tillkännagaf, att han inställt sig vid riksdagen.

Upplästes en af Herr *Junsson* inlemnad motion, N:o 8, angående förhöjning af statens bidrag till folkskolelärares aflönande m. m. Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr *Bergstedt* afgaf följande motioner:

N:o 9, angående beviljande af 2,200 kronor till aflöning af en ytterligare öfverlärare i matematik vid slöjdskolan i Stockholm; och

N:o 10, angående beviljande af en pension å 750 kronor åt framlidne Professoren Anders Jonas Ångströms enka, Augusta Ångström, född Bedoire.

Dessa båda motioner hänvisades till Stats-Utskottet.

Hr *Sundell* väckte en motion, N:o 11, angående ändring af § 8 i gällande bevillningsstadga.

Herr Stråle: Jag anhåller att få instämma i den af Herr Sundell väckta motionen och ber att till de af honom anförda skälen få tillägga ytterligare ett. I Stockholms stad taxeras numera icke så sällan tjenstehjon till en inkomst af 400 kronor, på den grund att man uppskattar deras små löner i förening med bostad och föda till sådant belopp. Det synes mig icke vara billigt, men är kanske öfverensstämmande med nu gällande bevillningsförordning. Äfven i Stockholms

läns pröfningskomité hafva fall förekommit, der man i fråga om daglönare haft ganska svårt att bestämma, huruvida deras inkomster verkligen understiga 400 kronor. Jag tror därför, att det vore en mycket ändamålsenlig förändring, att i förevarande fall bestämma siffran till 500 i stället för 400 kronor.

Öfverläggningen förklarades slutad och motionen jemte yttrandet hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Grefve *Mörner, Carl Göran*, uppläste en motion, N:o 12, angående omarbetning af ansvarighetslagen för Statsrådets ledamöter.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

Grefve *Mörner* afgaf vidare en motion, N:o 13, om beviljande af ett årligt anslag å 1,000 kronor till resekostnadernas bestridande för undervisaren i husslöjd.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr *Croneborg* väckte en motion, N:o 14, angående ändring af Kongl. förordningen den 21 December 1857 om egors fredande emot skada af annans hemdjur samt om stängselskyldighet.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

*Justitie-
ombudsman-
nens embets-
berättelse.*

Herr Hedlund erhöll ordet och anförde: Till följd af den punktlighet, som råder vid öppnandet af Första Kammarens förhandlingar, kom jag för sent till Lördagens plenum för att kunna utföra min afsigt att yttra några ord med anledning af Justitie-ombudsmannens då föredragna embetsberättelse. Jag ser mig därför föranlåten att anhålla om Kammarens tillåtelse att nu med några ord få godtgöra hvad jag då ofrivilligt försummade. Det har nemligen under det gångua året inträffat ett par tilldragelser, hvilka synas mig värda en så stor uppmärksamhet, att jag hade väntat, det Justitie-ombudsmannen icke skulle underlåtit att i sin berättelse upptaga desamma; men då detta icke skett, har jag velat på denna glömska — ty annorlunda än såsom sådan kan jag knappt förklara förhållandet — fästa Lag-Utskottets uppmärksamhet. De två tilldragelser, på hvilka jag syftar, hafva utan tvifvel för oss en stor betydelse isynnerhet i närvarande stund, då den så viktiga frågan om allmän värnepligts införande står på dagordningen. De röra, den ena ett med en del beväringssmanskap på Gotland inträffadt egendomligt fall, och den andra ett af 450 beväringssynglingar i Vesternorrlands län begånget disciplinfel. Jag ber att i största korthet få för dem af Kammarens ledamöter, som icke haft tillfälle att taga kännedom om dessa fall, redogöra för de faktiska omständigheterna, utan att dock inlåta mig på någon juridisk under-

sökning af det sätt, hvarpå lagen här blifvit tillämpad. Så mycket vill jag dock säga, att ett af de två måste hafva inträffat: antingen har lagen blifvit öfverträd, hvilket är min uppfattning, eller också har den blifvit följd; och i båda fallen borde Justitie-ombudsmannen hafva upptagit saken. Ty om lagen blifvit öfverträd, hade det ålegat Justitie-ombudsmannen att beifra ett sådant förhållande, och om den åter blifvit riktigt tillämpad, hade Justitie-ombudsmannen enligt § 100 i Regeringsformen bort anmärka den brist, som i sådant fall onekligen måste vidlåda lagstiftningen, samt väcka förslag till lagens förbättring. De två species facti äro följande. På Gotland har uppstått en religiös sekt, som har en viss baptistisk riktning med någon tillsats af de åsigter, som hyllas af de s. k. menoniterne i Preussen och Ryssland. Dessa gotländske baptister finna sig af samvetsskäl hindrade att bära vapen, hvilket föranledt dem att afhålla sig från inställelse till beväringsofningarne. Sålunda inträffade förlidet år, att af de beväringsskyldige fem på nu anförda skäl uteblefvo från vapenöfningarne; de hemtades då af kronobetjening och ålades, några inför fronten, andra inför befälet, att fullgöra denna sin fosterländska pligt; och då de vägrade att lyda, dömdes de förre enligt 2 mom. af 7 Kap. 1 § i strafflagen för krigsmakten, hvilket lagrum med straffarbete från och med ett till och med tre år bestraffar vägran att lyda inför samlad trupp, samt de öfrige efter samma §:s 3 mom., som stadgar högst ett års straffarbete för vägrad lydnad i andra fall. Straffet blef också ganska riktigt för de förre dels ett års, dels ett år och fyra månaders straffarbete, och för de senare dels tio månaders, dels ett års straffarbete. Men af dessa fem, som nu fälldes, hade tre redan förut undergått straffarbete i ett år för samma olydnad, och om de, såsom antagligt är, fortfarande framhärda i sin vägran, skulle följden blifva, att de komme att tillbringa hela sin lefnad intill 50 år vid straffarbete, därför att de af religiösa skäl icke vilja bära vapen. Nu förekommer likväl i krigslagen ett stadgande, som jag tillåter mig att här citera, emedan dess tillämplighet på förevarande fall synes mig påtaglig. Det heter nemligen i 2 Kap. 14 § i krigslagen: »Begår krigsman, som till manskapet hörer, brott, därför han dömes till straffarbete eller svårare straff, varde han ock från krigsmakten utesluten; dock må, då tiden för ådömdt straffarbete ej uppgår till sex månader och brottet ej är sådant, att den skyldiges medborgerliga anseende derigenom befäckas eller spilles, på truppens befälhafvare bero att honom i krigstjensten bibehålla». Det straff, hvartill de ofvannämnde trenne förut blifvit dömda, öfversteg emellertid sex månader, och de hade således, enligt nu åberopade lagrum, bort anses uteslutna från krigsmakten och icke kunnat dömas till ytterligare straff. Vi veta alltför väl, att våra krigslagar innehålla temligen barbariska bestämmelser under förevändning att upprätthålla en krigslydnad, som dock efter min tanke bör allt för väl kunna upprätthållas utan barbari, särdeles då det gäller ett så laglydigt folk som svenskarne. För att emellertid kunna bedöma betydelsen af ett sådant straff som det i förevarande fall ådömda, skall jag tillåta mig att till jemförelse framhålla några straffbestämmelser, som i krigslagen finnas stadgade för

*Justitie-
ombudsman-
nens embets-
berättelse.*
(Forts.)

vissa andra brott. I 6 Kap. 7 § säges, att den som inför samladt krigsfolk, muntligen eller skriftligen, uppmanat till uppror, varder, när uppmaningen ingen straffbar verkan hade, dömd till fängelse eller till straffarbete i högst ett år. Det lär väl vara ett temligen starkt brott att uppmana till uppror; och dock finna vi, att straffet för sådant är inskränkt till högst ett års straffarbete. Vidare finna vi, att deltagare i upplopp drabbas af fängelse i högst sex månader, att stöld af krigsmaktens förråd straffas med straffarbete från och med sex månader till och med två år, samt att i öfrigt straffarbete i högst ett år utgör straffet för grofva brott, såsom för stöld från sofvande eller död, i likhus eller graf m. m. När man nu jemför de brott, för hvilka de nu anförda straffbestämmelserna äro stadgade, med det brott, som desse gotländske baptister begått, så tror jag, att man måste komma till den slutsatsen, att, om lagen i detta fall blifvit rätt tillämpad, den innehåller barbariska bestämmelser, som icke torde kunna försvaras med det ofta upprepade argumentet, att många skulle undandraga sig krigstjensten, om icke försök i sådan riktning med stränghet bestraffades. För jemförelsens skull skall jag blott erinra om innehållet i vår förra beväringsslag, enligt hvilken den, som undandraget sig alla vapenöfningar, endast straffas med böter, motsvarande den stadgade vapenöfningsafgiften. Det har synt mig något besynnerligt, att ett så viktigt fall som det nu af mig berörda icke vunnit Justitie-ombudsmannens uppmärksamhet, åtminstone så mycket att det blifvit i hans embetsberättelse omnämndt. Att här föreligger ett viktigt ämne för lagstiftningen är uppenbart, och man inser detta ännu mer, när man förnimmer, att Preussen och Ryssland, hvilkas militärförfattningar för öfrigt icke äro synnerligen blida, hafva för sådana fall som detta stadgat vissa undantagsregler. Det är icke längre sedan än sista sommaren, som General Todleben i Ryssland, med anledning deraf att mennoniterne stodo färdiga att utvandra till följd af den nya ryska värnepligtslagen, hade ett sammanträde med deras ombud och dervid förklarade, att det alldeles icke var kejsarens afsigt att lägga något våld på sina undersåtars samveten, utan att han tvärtom vore beredd att medgifva dem alla möjliga eftergifter, som stode tillsammans med god ordning. Sådant yttrades sjelfmant i Ryssland, der man likväl ej har en grundlag, som stadgar, att "konungen ingens samvete må tvinga eller tvinga låta." Följden blef att mennoniterne slippa att göra verklig krigstjänst eller bära vapen, utan i stället böra åtaga sig motsvarande tjänstgöring vid jernvägarne eller inom skogstjensten eller också såsom sjukvårdssoldater. Enahanda rättighet har sedan lång tid tillbaka i Preussen varit dem medgifven; och man har icke sett, att detta hvarken i Preussen eller Ryssland inneburit några vådor för den militära ordningen.

Den andra tilldragelsen, på hvilken jag önskade fästa uppmärksamhet, är väl icke så upprörande som den nu vidrörda, men dock af ganska allvarlig beskaffenhet. Det inträffade nemligen näst sista året, att 450 beväringssynglingar i Vesternorrlands län under marsch från mötesplatsen efter slutadt beväringsslag, i stället att åtfölja sitt befäl till vederbörliga samlingsplatser, der enligt beväringsslagen man-

skapets upplösning borde ega rum, togo sig före att på genvägar genom skogarne söka hastigare uppnå sina hem. De hade före afmarschen från mötesplatsen blifvit härför varnade och erinrade att de stodo under krigslagarne intill dess de å samlingsorterna hemförlofvades, en erinran som dock år efter år meddelats det hemvändande beväringmanskapet, men blifvit lika ofta ostraffadt öfverträdd i detta län så väl som i många andra. När för några år sedan ett dylikt fall inträffade med en del beväringssynglingar i Göteborgs och Bohus län, tillsattes för deras dömande en krigsrätt, som sammanträdde i Uddevalla. Inkallade för denna domstol, vidgingo de sitt fel och dömdes till sex dagars arrest i militärhäkte, hvilket straff de sedermera undergingo dels å mötesplatsen Backamo och dels å exercisplatsen invid Göteborg. Någon sådan afvikning af beväringmanskapet i detta län har sedermera icke egt rum. Jag tror att ett likartadt fall förekommit vid Vestgöta Dals regemente och blifvit på ungefär samma sätt behandlad. För de förutnämnda norrländska ynglingarnes näpsande åter vidtog man en åtgärd, som var något kraftigare. Huruvida den var laglig, derom vill jag, såsom sagdt, nu icke ingå i någon undersökning; men jag tror det icke. Här tillsattes icke någon krigsrätt, utan man tog sin tillflykt till ett s. k. majorsförhör, en institution, som hör till de mest bristfälliga momenten i vår krigslagstiftning och på hvilken jag särskildt skulle vilja rikta Justitie-ombudsmannens uppmärksamhet. Vid detta majorsförhör blefvo de felaktige ynglingarne, som alla villigt erkände sin förseelse, dömda såsom *rymmare*. Jag behöfver icke erinra Herrarne om att om våra krigslagar också äro barbariska, så äro de likväl icke så oförnuftiga, att de såsom rymmare anse en beväringssyngling, hvilken, efter slutadt beväringssammanträde och sedan de kronans persedlar, han begagnat, blifvit aflemnade, begifver sig till sitt hem. Efter en dylik bestämmande blefvo emellertid desse ynglingar dömda, och deras straff blef fem dygns fängelse vid vatten och bröd. Nu är det dock tydligt, att de skolat utstå sitt straff i militärhäkte. Också yttrade länets höfding ganska riktigt i den skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvaruti han anmälde bristen af tjenligt häkte för bestraffningens verkställande, att denna "författningens enligt" borde ega rum i militärhäkte, hvilket dock icke hindrade honom att strax efteråt hemställa att, som dylikt häkte icke fanns att tillgå, bestraffningen måtte få ske på annat, *icke* författningens enligt, sätt eller i cellfängelse, och Kongl. Maj:t lemnade godhetsfullt härtill sitt bifall. Då emellertid utrymme å cellfängelset i Hernösand saknades, blefvo 12 straffångar flyttade derifrån till Karlstads cellfängelse, för att lemna rum åt dessa ringa brottslingar, hvilka således fått i omgångar af tolf eller något mera under ett halft års tid bidraga till fängelsets fyllande. Nu hemställer jag om en sådan åtgärd kan förvaras, som här vidtagits med dessa 450 ynglingar, om hvilkas laglöshet man kan göra sig en föreställning, då man förnimmer, att de sjelfmant infunnit sig för att undergå både förhör och straff. Icke äro sådana unge män just grofva brottslingar. Händelsen väckte också stort upseende i hela orten, och de kommuner, hvilka de bestraffade ynglingarne tillhöra, vände sig till ortens riksdagsman, för att genom honom söka vinna tillåtelse för sina bevä-

Justitie-
ombudsman-
nens embets-
berättelse.
(Forts.)

*Justitie-
ombudsman-
nens embets-
berättelse.
(Forts.)*

ringsskyldige att från mötesplatsen återvända hem genom skogarne i stället för att göra den betydliga omvägen till samlingsorterna. Behjertande dessa förhållanden, har ock Kongl. Maj:t numera fogat anstalt derom, att beväringmanskapet på dessa orter må få sjöledes fortskaffas till sina hem, och det är således att motse, att en händelse, lik den nu inträffade, icke vidare skall ega rum; men det står dock alltid qvar, att en sådan händelse har inträffat, vare sig detta är att tillskrifva bristfällighet hos lagskipningen eller lagstiftningen.

När vi nu stå inför en lag, enligt hvilken alla Sveriges söner skola till fäderneslandets försvar träda under dess fanor, synes det mig vara i hög grad maktpåliggande att tillse, det de icke utsättas för något sådant som träffat vare sig de förutnämnde beväringmännen på Gotland eller dessa norrländska beväringssynglingar. Det är således med stor ledsnad, som jag förnummit, att Justitie-ombudsmannen, åt hvars embetsverksamhet jag eljest egnar det uppriktigaste erkännande, lemnat dessa djupt allvarliga frågor utan uppmärksamhet.

Ehuru jag försummat den rätta tiden, vågar jag dock hos Kammarren anhålla, att detta mitt yttrande måtte i sammanhang med Justitie-ombudsmannens berättelse få blifva föremål för Lag-Utskottets pröfning.

Grefve Mörner, Oscar: Med anledning af det yttrande, Herr Hedlund nu afgifvit, vill jag, såsom ledamot af Lag-Utskottet, upplysa, att Justitie-ombudsmannen åtminstone icke lemnat den ena af de utaf talaren antydda tilldragelserna utan uppmärksamhet. Af Justitie-ombudsmannens diarium, som för närvarande i Lag-Utskottet undergår granskning, inhemtas nemligen, att Justitie-ombudsmannen vidtagit åtgärder för att undersöka förhållandet med de 450 norrländska beväringssynglingarne. Hvad åter angår den inträffade händelsen på Gotland, vet jag icke om denna ådragit sig Justitie-ombudsmannens uppmärksamhet, enär diariets granskning ännu icke långt framskridit. Det är endast detta jag velat meddela, ty de åtgärder, hvartill granskningen i Utskottet föranledt, anser jag mig nu icke böra omförmäla.

Dessa yttranden hänvisades till Lag-Utskottet.

Föredrogs och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts den 23 dennes bordlagda nådiga skrifvelse i anledning af åtskilliga vid sistförflutna riksdag beslutade lagförändringar.

Föredrogs och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts den 23 dennes bordlagda nådiga skrifvelse om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af Statsrådet, och skulle under rättelse om denna nådiga skrifvelses innehåll genom utdrag af proto-

kollet meddelas vederbörande Utskott och de ledamöter, som hafva inseende öfver riksdagens Kausli.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 23 dennes bordlagda nådiga propositioner:

1:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

2:o) angående fyllnadspension åt Generaldirektören och Chefen för Kongl. Skogsstyrelsen Anders Emanuel Ros;

3:o) i fråga om uppförande af ett posthus i Nässjö;

4:o) angående anslag till uppförande af posthusbyggnad i Sundsvall;

5:o) angående beviljande af dyrtidstillägg för år 1875 åt åtskillige tjenstemän vid postverket; samt

6:o) angående ändring i lönevilkoren för Häradshöfdingarne J. A. Hellberg och L. Norin.

Föredrogos och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Kongl. Maj:ts den 23 dennes bordlagda nådiga proposition angående de ändringar i gällande tulltaxeunderrättelser och dermed sammanhang egande stadganden, som påkallas af det genom Kongl. förordningen den 15 Maj 1874 införda nya skeppsmätningssätt.

Föredrogos och hänvisades till Lag-Utskottet Kongl. Maj:ts den 23 dennes bordlagda nådiga proposition med förslag till förordning angående ändring af vissa §§ af sjölagen.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Riksdagens revisorers den 23 dennes bordlagda berättelse angående Kongl. Kommerskollegium.

Kammaren åtskiljdes kl. 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Tisdagen den 26 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades 9 protokollsutdrag för den 25 och protokollet för den 19 dennes.

Herr Rettig erhöll ordet och tillkännagaf, att han infunnit sig vid riksdagen.

Herr Hallenborg uppläste en motion, N:o 15, angående beviljande af ett anslag å 158,000 kronor för uppförande af en flygel till biblioteksbyggnaden i Upsala, m. m.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Hedlund afgaf en motion, N:o 16, angående ändringar i gällande tulltaxa.

Begärdes på bordet.

Her Odelberg väckte en motion. N:o 17, angående ändring af gällande lagstiftning rörande bränvins tillverkning och försäljning, m. m.

Äfven denna motion bordlades.

Herr von Geijer uppläste en motion, N:o 18, angående beviljande af ett anslag å 337,500 kronor till understöd för en jernvägsanläggning mellan Stehag och Björkarp.

Motionen begärdes på bordet.

Anmäldes och bordlades Riksdagens Kanslideputerades memorial: N:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli; och

N:o 2, om åtgärders vidtagande till befordrande af skyndsammare tryckning af Kamrarnes protokoll.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 27 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 26 och protokollet för den 20 dennes.

Herr Brun erhöll ordet och tillkännagaf, att han infunnit sig för att deltaga i riksdagsgöromålen.

Herr Carlson uppläste en motion, N:o 19, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af en författning rörande barns och yngre personers användande i fabriksarbete.

Hänvisades till ett tillfälligt Utskott.

Herr von Koch afgaf en motion, N:o 20, angående sammanslagning af bränvinstillverkningskatten och nuvarande bränvinsförsäljningsavgifter m. m.; hvarefter

Herr von Koch yttrade: Till stöd för de förändringar, jag föreslagit i min nyss upplästa motion, vill jag här vidare blott anföra:
att de nästan alla äro hemtade icke från inbillningens utan erfarenhetens område, nemligen från Finlands författning af den 2 Mars 1865, hvars lyckliga verkningar allmänt vitsordades under öfverläggningarne år 1872 hos landtdagen om förordningen den 9 Juni 1873, hvilken skall vidtaga från 1876 års början;

N:o 2, om åtgärders vidtagande till befordrande af skyndsammare tryckning af Kamrarnes protokoll.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 27 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 26 och protokollet för den 20 dennes.

Herr Brun erhöll ordet och tillkännagaf, att han infunnit sig för att deltaga i riksdagsgöromålen.

Herr Carlson uppläste en motion, N:o 19, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af en författning rörande barns och yngre personers användande i fabriksarbete.

Hänvisades till ett tillfälligt Utskott.

Herr von Koch afgaf en motion, N:o 20, angående sammanslagning af bränvinstillverkningsskatten och nuvarande bränvinsförsäljningsavgifter m. m.; hvarefter

Herr von Koch yttrade: Till stöd för de förändringar, jag föreslagit i min nyss upplästa motion, vill jag här vidare blott anföra:
att de nästan alla äro hemtade icke från inbillningens utan erfarenhetens område, nemligen från Finlands författning af den 2 Mars 1865, hvars lyckliga verkningar allmänt vitsordades under öfverläggningarne år 1872 hos landtdagen om förordningen den 9 Juni 1873, hvilken skall vidtaga från 1876 års början;

att sammanslagning af afgifterna och förbudet mot *all* försäljning å sön- eller helgedagar, samt för gästgivare att sälja "till annan än resande, som tillika intager måltid," nu gällt i Finland under 9 år; samt

att diskussionen 1872, den 27 Maj, hos finska adeln bland annat visar, huruledes med 39 röster mot 5 all annan utskänkning å landet förbjöds, att kejsrerliga förslaget om nedsättning vid minuterung till $\frac{1}{4}$ i stället för $\frac{1}{2}$ kanna bifölls med 30 mot 12 röster, samt att beslutet var *enhälligt* derom, att den år 1872 antagna nya utskänkningskatten i stad bör hel och hällen levereras till kronans uppbördsman och redovisas med skatten för bränvinstillverkningen.

Vid utminuterung för afhemtning synes mig rättast icke tvinga någon, hvarken att köpa mera än han önskar och t. ex. såsom läkemedel behöfver, eller att för erhållande af ett dylikt läkemedel inträda, kanske första gången, på en gemen krog. Nuvarande lags 9 § har ett stadgande i visst fall för "Winskänk", som veterligen ej för- anledt missbruk, samt torde passa för all minuterung.

Hvad som i finska landtdagen yttrades om bodhandel *buteljvis* med färgadt bränvin under annat namn, lärer böra tagas i noga betraktande innan minimum bestämmes till $\frac{1}{2}$ kanna.

Motionen jemte yttrandet hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Herr Ros väckte en motion, N:o 21, angående ändring af gäl- lande föreskrifter rörande flottled.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

Herr Odelberg uppläste en motion, N:o 22, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till ny tulltaxa, m. m.

Begärdes på bordet.

Herr Per Nilsson afgaf följande motioner:

N:o 23, angående ersättning af allmänna medel åt kronofogdar m. fl. för resor utom egna tjänsteområden för brottslingars gri- pande; och

N:o 24, angående förläggande af någon värfvad trupp till Carls- krona för garnisonstjänstens bestridande.

Dessa motioner bordlades.

Föredrogos och hänvisades till Bevillnings-Utskottet följande, den 26 dennes bordlagda motioner:

N:o 16, af Herr *Hedlund*, angående ändringar i gällande tull-taxa; och

N:o 17, af Herr *Odeberg*, angående ändring af gällande lagstiftning rörande brännvins tillverkning och försäljning m. m.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Herr *von Geijers* den 26 dennes bordlagda motion, N:o 18, angående beviljande af ett anlag å 337,500 kronor till understöd för en jernvägsanläggning mellan Stehag och Björkarp.

Föredrogs och biföllos Riksdagens Kanslideputerades den 26 dennes bordlagda memorial:

N:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli; och

N:o 2, om åtgärders vidtagande till befordrande af skyndsammare tryckning af Kamrarnes protokoll.

Herr af Klint: På uppdrag utaf Friherre af Ugglas, som till följd af sjukdomsfall inom hans familj nödgats resa från staden, får jag å hans vägnar anhålla om tre veckors tjänstledighet från riksdagsgöromålen.

Uppå härefter gjord proposition beviljade Kammaren Friherre af *Ugglas* ledighet från riksdagsgöromålen under tre veckors tid, räknad från denna dag.

Anmälades och bordlades Banko-Utskottets memorial N:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i Riksbanken till Utskottet afgifna berättelse.

Kammaren åtskildes kl. nära 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Thorsdagen den 28 Januari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades 5 protokollsutdrag för den 27 och protokollet för den 21 dennes.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag till sammanträdets fortsättning kl. 7 e. m. blifvit före kl. 1 utfärdadt.

Herr von Hofsten: Jag får vördsamt anhålla om tre veckors ledighet från riksdagsgörömålen, räknadt från den 3 nästkommande Februari.

Denna begäran bifölls.

Herr Hedlund: Hos Kammaren får jag vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgörömålen på fjorton dagar från den 1 instundande Februari.

Jemväl härtill gaf Kammaren sitt samtycke.

Herr Wallenberg uppläste en motion, N:o 25, om antagande af förändrade bestämmelser för Riksbankens sedelutgifningsrätt.

Hänvisades till Banko-Utskottet.

Herr Wallenberg afgaf vidare en motion, N:o 26, angående utlemnande från Riksbanken under åren 1875—1880 af skiljemynt, prägladt enligt 1855 års myntordning.

Hänvisades till Banko-Utskottet.

Herr Wallenberg väckte slutligen en motion, N:o 27, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om åtgärders vidtagande för skyndsamt införande af ett nytt, för Sverige, Norge och Danmark gemensamt system för mått, mål och vikt.

Hänvisades till ett tillfälligt Utskott.

Herr Salomon Larsson uppläste en motion, N:o 28, om bränvinstillverkningsafgiftens förhöjning m. m.

Hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Herr Rydén afgaf följande motioner:

N:o 29, om anvisande af ett ordinarie anslag å 3,000 kronor till inrättande af ett resestipendium för grundläggning af embetsmannaskicklighet;

N:o 30, om beviljande af ett extra anslag å 2,500 kronor till den patologiska institutionen vid Upsala universitet; och

N:o 31, om anslag till löneförhöjning åt lärare m. fl. vid universiteten och Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Dessa motioner blefvo till Stats-Utskottet hänvisade.

Herr Sundell väckte en motion, N:o 32, om ändring af §§ 32 och 45 i gällande förordning om bränvins försäljning.

Begärdes på bordet.

Herr von Geijer uppläste en motion, N:o 33, angående upphörande af utgifning från Riksbanken utaf sedlar å en krona.

Hänvisades till Banko-Utskottet.

Herr von Geijer afgaf vidare en motion, N:o 34, angående beviljande af en pension å 800 kronor åt framlidne Tulldistriktechefen W. Karströms enka, Carolina Catharina Karström, född Almqvist, och dotter Ebba Gustafva Ramsay, enka efter Kaptenen Carl Magnus Ramsay.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Carlson väckte följande motioner:

N:o 35, angående beviljande af anslag för upprättande af en folkskola för praktisk arkitektur vid Teknologiska institutet; och

N:o 36, angående förhöjning af årsanslaget till Riksdagens bibliotek.

Dessa motioner hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr von Koch uppläste en motion, N:o 37, angående ändring af gällande stadganden rörande byggnad och underhåll af allmänna vägar.

Bordlades.

Herr Ekman, Johan Jakob, uppläste en motion, N:o 38, angående prägling af guldmynt å fem kronor.

Hänvisades till Banko-Utskottet.

*Motion om ny
tulltaxa.*

Föredrogs Herr *Odelbergs* den 27 dennes bordlagda motion, N:o 22, om afåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utarbetande af förslag till ny tulltaxa m. m.

Herr Hallenborg: Jag kan icke neka till att jag i går blef slagen med en ganska stor förvåning, då jag hörde Herr Odelberg uppläsa sin motion; jag har nemligen i så fall samma åsigt, som den ärade motionären, att jag i likhet med honom anser att man så litet som möjligt bör göra några ändringar i tulltaxan och hade därför trott att denna hans i motionen uttalade åsigt skulle förhindra honom att komma fram med sitt förslag, hvilket jag icke anser vara berättigadt af det i mitt tycke föga hållbara skäl, att en annan ledamot af Kammaren dagen förut väckt motion om borttagande ur tulltaxan af en mängd, enligt hans åsigt, obetydliga artiklar.

Emellertid skulle jag icke hafva besvärat Kammaren med något anförande vid detta tillfälle, om icke motionen vore af den beskaffenhet att den icke kan remitteras till Bevillnings-Utskottet, utan måste blifva föremål för tillfälligt Utskotts behandling; och ehuru jag tror att åsigtarna inom denna Kammare äro så eniga, att motionen icke har någon utsigt till framgång, utan kunde omedelbart afgöras, vill jag dock icke motsätta mig dess remitterande till tillfälligt Utskott, derest Kammaren, såsom en gärd af aktning för motsatta åsigt, skulle finna skäl till sådan remiss.

Jag har ännu i friskt minne de dystra spådomar, som för tio år sedan uttalades så väl med anledning af frihandelsystemets tillämpande i allmänhet, som i synnerhet till följd af den franska traktatens afslutande. Våra näringar skulle gå under och landet helt och hållet ruineras. Jag hemställer till den ärade motionären sjelf, om dessa spådomar gått i fullbordan. Kasta vi en blick på den ståndpunkt, hvarpå vår industri nu befinner sig, lär väl ingen kunna påstå, att den icke i alla riktningar gått framåt, och hvad särskildt beträffar jordbruket, som den tiden ansågs vara i så betryckt ställning att staten borde mellankomma för att rädda jordbrukarne från undergång, tror jag att dess alster för närvarande betalas så högt, att ett skydd för dessa alster helt enkelt blefve en orättvisa emot en samhällsklass, hvars intresse herrar protektionister aldrig anse värdt att

bevaka, nemligen konsumenterna. Vi få nemligen icke glömma, att det finnes i vårt land ett betydligt antal innebyggare, som äro tvungna för sitt uppehälle att konsumera, men icke hafva något att producera, och om lefnadsförnödenheterna för dessa stegras genom återinförande af ett skyddstullsystem, åstadkommer man ett ondt, hvars följder icke lätt kunna beräknas.

Beträffande nationalförmögenheten vågar jag äfven påstå, att denna, långt ifrån att minskas under dessa tio år, snarare varit i ständigt tillväxande. Jag åberopar som stöd för denna sats dels den mängd aktiebolag, som på inhemska kapitaler blifvit bildade, dels de år för år ständigt ökade depositionerna i bankerna och slutligen de obligationer, som allmänna hypoteksbanken inom landet försålt till belopp af omkring 85 millioner och hvilka befinna sig till största delen i inhemska kapitalisters och penningeförvaltande verks ego.

Vi hafva ett stort nationalfel, det nemligen att icke rätt förstå konsten att hushålla; men tror man väl att detta fel ändras genom tulltaxan; tror man väl att genom att försvåra införandet af en mängd som öfverflödiga ansedda artiklar man befördrar sparsamheten? Tvärtom, de som äro rika och på samma gång slösaktiga lära icke af de höjda tullarne afhålla sig från att förse sig med sina behof, hvilka fastmera genom det ökade priset i deras ögon blifva i högre grad önskvärda; men den mindre bemedlade, som vill söka att lefva efter sina tillgångar, men det oakadt någon gång vill bereda sig eller de sina den fördelen att ega en eller annan af dessa artiklar, han träffas af det förhöjda priset, och jag tror derföre att just den franska traktaten i hög grad varit till fördel för den kloka hushållaren, långt mera än för slösaren.

Jag anser derföre att den ifrågavarande motionen icke allenast saknar skäl i och för sig, utan äfven blifvit väckt under den för den samma minst lämpliga tidpunkt.

Denna motion innehåller emellertid 2:ne särskilda yrkanden: det ena att Riksdagen skulle ingå till Kongl. Maj:t med uuderdånig anhållan, att Kongl. Maj:t ville tillsätta en komité för utarbetande af en ny tulltaxa, stödd på skyddstullsystemet; det andra att Riksdagen skulle begära den franska traktatens uppsägning. Hvad det forra yrkandet angår, anser jag det obehöfligt, derföre att om Bevillnings-Utskottet, som ju måste anses vara sammansatt i öfverensstämmelse med Riksdagens åsichter och som eger motionsrätt i afseende å tullsatsernas bestämmande, skulle hysa protektionistiska åsichter, lär det icke underlåta att framkomma med förslag till en tulltaxa i samma anda, som af Riksdagen kan godkännas, då motionärens syftemål enklare och hastigare uppnås än genom en komité, och om sådana åsichter icke finnas hos Riksdagens pluralitet, lär den lika litet bifalla så väl Utskottets, som komiténs förslag, och en komité är således ur alla synpunkter onödig. Och med afseende å traktatens uppsägning, lär Riksdagen icke vilja gå in på att taga ett steg, som för hela världen skulle tillkännagifva att vårt fädernesland återgått till en ståndpunkt, som

Motion om ny
tullvara.
(Forts.)

numera icke allenast öfvervunnen utan till och med af de flesta helt och hållet öfvergifven.

Jag har icke kunnat afhålla mig från att göra mina anmärkningar emot hvad motionären föreslagit, emedan jag såsom ledamot af Bevillnings-Utskottet vid 1865 års riksdag i min mån bidrog till godkännandet af den franska traktaten, om hvilken heta strider fördes, och hvad jag då hoppades finner jag nu hafva slagit in, det att denna traktat medfört för vårt land så stora fördelar, att jag med smärta skulle se om den skulle blifva upphäfd.

Herr Hedlund: Då min anspråkslösa motion i förgår begärdes på bordet, gjorde jag mig till gårdagens plenum beredd att försvara densamma och hade till det ändamålet försett mig med erforderliga vapen. Men den person, med hvilken jag då väntade att få ingå i meningsutbyte, var af skäl, som jag beklagar, förhindrad derifrån; i stället framträdde en annan varm nitälskare för svensk industri och ställde mot min motion hvad man på militärspråket kallar en kontra-approche, i det han sjelf väckte en motion i motsatt riktning. Då jag nu ställer mig mot de batterier, som han sålunda riktat mot mig, gör jag det *utan bifvan*, och jag anser mig ha skäl dertill. Man torde vid detta tillfälle kunna upprepa en liknelse, som en gång användts vid en betydelsefull tidpunkt i vårt statslif, om en kanon utan kula; jag betvivlar att det finnes någon kula i den kanon, som nu blifvit riktad mot de grundsatser, hvilka i dessa ämnen under den sista tiden blifvit följda i vårt land, men någon rök torde den dock kunna frambringa; och då sådant möjligen kan inverka skadligt på många sinnen, vill jag, så vidt i min förmåga står, söka att bortblåsa densamma. Vi hafva lyckligtvis framför oss en verklighet, som talar högt mot de alster af en alltför liflig inbillningskraft, åt hvilka denne verklighetens man synes mig i sin motion hemfallit, denne man, hvars gagnande praktiska verksamhet, hvars stora förtjenster om jordbruksindustrien och dess förädling vi alla känna. Innan jag öfvergår till framställandet af de fakta, hvilkas bevisande kraft jag i detta ämne tror vara fullt tillräcklig, vill jag till flyktigt skärskådande upptaga en och annan af de allmänna sats, motionären framställt. Han har sagt, att man först bör tänka på produktionens utveckling, innan man uppmantrar konsumtionen. Nu är dock förhållandet, att statsekonomien utgår från alldeles motsatt synpunkt. En af dess första grundsatser, om hvars sanning jag tror de flesta äro öfvertygade, säger att konsumtionen ensam förmår framkalla produktion. Och jag kan ej inse huru man skall kunna tänka sig förhållandet annorlunda. Jag är t. ex. färdig att börja en verksamhet i den ena eller andra produktionsgrenen; men jag kan icke göra det, om jag icke med någon trygghet kan vänta mig ett tillräckligt antal konsumenter. Om jag vill förlägga böcker, måste jag kunna räkna på att erhålla läsare: vill jag göra trycksvärta eller hvad som helst annat, måste jag kunna räkna på köpare af min vara. Men innan jag vet om köpare finnas, är det ett vågsamt företag att producera, och jag vågar säga, att hvarje produktion, som icke framkallas af motsvarande konsumtion, blir en ruinerande

affär. Den ärade motionären säger, att, då konsumtionen stigit i så hög grad under den sista tiden, är detta ingalunda ett lyckligt förhållande, att denna konsumtion visserligen *kunde* vara glädjande, om vi med alstren af en väl ordnad industriell verksamhet betäckte densamma; men att en import, som betäckes genom export af våra råvaror i deras minst förädlade form, vore i högsta grad skadlig. Jag får bekänna, att jag icke fattar detta resonnement. Jag kan icke se, att vi kunna åstadkomma någon af dessa s. k. råvaror utan arbete, vi kunna icke fälla träden i våra skogar utan arbete, icke taga upp malmen ur våra grufvor och smälta den till tackjern utan stor ansträngning och teknisk skicklighet. Det lär väl icke kunna sägas, att åstadkommandet och utförandet på marknaden af dessa råämnen icke skulle utgöra tecken på en industriell verksamhet, icke skulle utgöra ett produktivt arbete. Jag förmodar, att motionären, då han talar om industriell verksamhet, egentligen syftar på fabriksindustrien, och han säger äfven längre fram, att produktionen af vår fabriksindustri under det sista årtiondet endast obetydligt ökats. Jag tror mig kunna med klara och tydliga siffror visa, att han i detta påstående gör sig skyldig till ett misstag. Först vill jag dock med några ord upptaga till besvarande den af motionären framställda satsen, att man bör söka hämma den öfverhandtagande konsumtionen, och att intet verksamare medel dertill finnes än ökade tullsatser. Äfven den siste talar har oaktadt sina frisinnade åsikter skattat åt denna falska uppfattning af konsumtionens väsende. Jag tror det vara alldeles klart, att konsumtionen nödvändigt stiger i samma mån som välståndet i landet ökas. Då man kommit i en bättre belägenhet, är det ju någonting helt naturligt, att man vill skaffa sig bättre föda och kläder. Den ökade konsumtionen bör således betecknas helt enkelt såsom ett glädjande faktum, och alldeles icke såsom ett sorgligt fenomen. Endast då konsumtionen går så långt, att den, i stället för att främja vårt välbefinnande, skadar detsamma genom att framkalla ett öfverlädigt lefnadssätt, frosseri, dryckenskap och öfverdrifven lyx, då först kan den betecknas såsom skadlig. Jag har lyckligtvis blott föga erfarenhet om detta senare slag af konsumtion: men jag är lifligt öfvertygad om, att man icke med rätta kan beskylla svenska folket i dess stora flertal för något sådant. Deremot fröjdar jag mig åt den allmänna välmågan, som gör att arbetaren kan lägga sig till ett par skjortor eller strumpor mera eller bereda sig njutningen t. ex. att dricka sitt kaffe. Jag hör icke till dem, som anse, att för den förmögne är hvarje slag af komfort berättigadt, men för den fattige är hvarje försök att skaffa sig bekvämlighet eller njutning ett fel; och jag prosteterar mot uppfattningen, att svenska folket skulle vara benäget att lefva i öfverflöd. Det är nog möjligt, att det som ett undantagsfall kan berättas, hurusom arbetare i Norriand, hvilka förtjenat ända till 20 och 30 kronor om dagen, användt sina öfverflödiga inkomster till att dricka champagne; det är visst icke att gilla, om så är förhållandet; men om en handelsexpedit, som säkerligen icke har dessa inkomster, gjort på samma sätt, så tager man icke någon anstöt deraf. Det är visserligen en hyllningsgård, man dermed egnar

Motion om ny tulltaxa.
(Forts.)

*Motion om ny
mulltara.*
(Forts.)

arbetaren, då man hos honom förutsätter en så hög grad af förstånd, att man fordrar, det han skall afhålla sig från fel, som man har så lätt att ursäktas hos andra; men jag tror icke att man dermed har ställt frågan på dess rätta ståndpunkt. Missbruk kunna naturligen i detta afseende som i andra förekomma; men jag vågar dock fasthålla det påståendet, att svenska folket icke är något slösaktigt folk, utan tvärtom ett redbart, arbetsamt folk, om vi, såsom rätt är, härvid icke taga i betraktande de undantag, som förekomma inom vissa kretsar i hufvudstaden och andra större städer, hvilka icke få göras liktydiga med svenska folket i dess helhet.

Sedan jag nu sökt bemöta de allmänna satsen, från hvilka den ärade motionären utgår, skall jag i några korta drag söka uppvisa, huru det förhåller sig med hans påstående, att den svenska fabriks-industrien under den sista tiden icke skulle hafva tillväxut. Den senaste berättelsen af Kommerskollegium i detta hänseende är för år 1872; beklagligt är, att vi ännu icke hafva någon för år 1873, ty den skulle visserligen hafva gifvit ännu bättre stöd för mina åsikter. Jag tillåter mig nu emellertid att ur 1872 års berättelse framlägga några siffror, som äro af den vigt för frågans bedömande, att ingen, som vill allvarligt sysselsätta sig med vårt lands ekonomiska förhållanden, torde böra förbigå desamma. Jag förutskickar den anmärkningen, att de siffror, som här föreligga rörande fabrikernas tillverkning, icke äro för stora, utan snarare tvärtom; ty man kan nemligen vara säker på, att fabrikanterne icke öfverdrifvit beloppen. Sammanlagda tillverkningsvärdet vid våra fabriker och manufaktur utgjorde år 1872 126,312,441 R:dr, hvilket med ungefär 21 millioner öfverstiger nästföregående års tillverkningsvärde och med ungefär 39 millioner medelvärdet för åren 1867—1871. Man skall hafva bra stora fordringar på Sveriges industri, för att tycka att detta är för litet; jag tror, att det bör anses vara ganska mycket. Granska vi nu några af de särskilda fabrikationsgrenarne, så finna vi, att våra klädesfabriker, hvilka år 1868 tillverkade för omkring 8½ millioner R:dr, tillverkade år 1872 för nära 13 millioner, utvisande således en stegring på fem år af 4½ millioners tillverkningsvärde, hvilket väl ej kan anses obetydligt. Bomullsväfnaden representerade år 1868 ett tillverkningsvärde af nära 5 millioner R:dr och år 1872 af 8,800,000, ett ganska aktningvärdt framsteg! Bomullsgarnfabrikerna tillverkade år 1868 för ungefär 10,800,000 R:dr och 1873 för omkring 15,200,000, således nära 50 procent tillökning. Sidenfabrikerna, hvilka enligt mine motståndares åsikter skulle vara så godt som dödsdömda genom den franska traktaten, hafva dock visat rätt stor lifskraft: 1868 tillverkade de för 457,525 R:dr och år 1872 för 1,164,345 R:dr; deras tillverkningsvärde har sålunda blifvit mera än fördubbladt. Sockerraffineringsverken, på hvilka den ärade motionären fäst särskild uppmärksamhet, tillverkade 1868 för omkring 13,400,000 R:dr och 1872 för nära 15 millioner; tillökningen är visserligen icke stor, men det är dock ett framåtskridande. Läderfabrikerna tillverkade år 1868 för något öfver 4 millioner R:dr och 1872 för nära 7 millioner, oljeslagerierna 1868 för 1½ million R:dr och 1872 för 2,600,000. Detta

är i få drag konturerna af våra fabrikationers utveckling under dessa år. Härtill vill jag lägga beträffande sockerraffineringsverken, att den stegring, som bör hafva egt rum under de sista två åren efter 1872, icke kan hafva varit annat än högst betydlig, ehuru vi nu sakna uppgifter derom. År 1872 importerades nemligen 32½ millioner skålpund råsocker, och tillverkningsbeloppet vid raffineringssverken uppgick samma år till 33½ millioner skålpund; två år senare eller 1874 hade importen af råsocker stigit med 10 millioner skålpund, och tillverkningen vid raffineringssverken bör således efter samma proportion äfvenledes hafva ökats med omkring 10 millioner skålpund. En industri, hvilken utvecklar sig i sådan proportion, lär man väl icke kunna kalla för föga framåtskridande. Eftersom vi nu tala om sockerraffineringen, så vill jag ej underlåta att anföra densamma såsom ett exempel på, hurusom förädlingsnäringarne kunna kosta staten rätt betydligt. Tillverkningen af raffineradt socker uppgår nemligen, såsom jag nyss nämnde, till omkring 33½ millioner skålpund; skihuden i tull mellan raffineradt socker och oraffineradt är 3 R:dr 60 öre per centner. Hade således den raffinerade varan införts i stället för råsockret, hade staten vunnit 3,6 öre per skålpund, hvilket utgör ungefär 1,200,000 kronor. Om jag nu tager det antal arbetare, som dessa raffineringssverk sysselsätta, eller omkring 1800, och dividerar detta uti 1,200,000, så får jag för hvarje arbetare omkring 660 kronor, hvilket sålunda utgör den summa, som staten betalar för hvarje arbetare vid sockerraffineringsverken.

Jag tror mig då icke hafva haft så orätt i hvad jag en gång yttrade till en sockerraffinador, att svenska staten skulle göra en betydlig vinst, om den pensionerade sockerraffinadorerna och alla deras arbetare. Det är också på dessa grunder, som en framstående norsk statsman yttrade, att Norge icke hade råd att hålla sig med sockerraffineringsverk, de vore dem alldeles för dyra. Ungefär det samma är förhållandet med bomullsgarnfabrikationen. Tillverkningsbeloppet af denna vara utgjorde år 1872 omkring 14½ millioner skålpund. Om vi i stället importerade det garn, som vi nu tillverka, skulle staten erhålla de 8 öre per skålpund, hvartill tullsatsen uppgår. Detta skulle inbringa omkring 1,200,000 kronor, hvilket ju är en rätt vacker summa. Det var emellertid nu icke min afsigt att ingå på frågan om statens uppoffringar för fabriksindustrien. Jag har vid detta tillfälle blott velat inlägga en bestämd gensägelse mot motionärens påstående, att landets fabriksindustri icke gått framåt under de senaste åren. Hvad remissen af motionen angår, vill jag icke uppträda deremot; jag har för min del ingenting deremot, att den eger rum, jag påminner blott, att Kammaren har rättighet att genast afböja densamma.

Herr Wallenberg: Jag har icke begärt ordet för att inlåta mig i något meningsutbyte om sjelfva den nu väckta frågan, den kommer väl att i sinom tid här i Kammaren behandlas, sedan den först blifvit handlagd inom Utskottet. Men då jag trots mig finna, att den siste talaren i sitt anförande gjort sig skyldig till en viss *lapsus*, så har jag ansett min skyldighet vara att försöka åstadkomma

*Motion om ny
tulltaxa.
(Forts.)*

*Motion om ny
tulltaxa.
(Forts.)*

någon rättelse derutinnan. Den ärade talaren sade, att det svenska folket vore ett sparsamt folk, men gjorde dervid ett undantag för Stockholm. Jag tror, att ingen i denna församling är bättre i tillfälle än jag att bedöma de ekonomiska förhållanden, som äro rådande i Stockholm, och med den kännedom, som jag nu under tjugu år kunnat inhemta om Stockholm och stockholmsboarne, tror jag mig kunna påstå, att det icke i hela landet finnes någon krets bebodd af 140,000 andra menniskor, som äro så sparsamma som de, hvilka bygga och bo i hufvudstaden. Det är icke första gången man tror sig kunna bedöma Stockholm efter lifvet inom vissa lysande kretsar, sådana som igenfinnas i alla hufvudstäder, och efter lifvet på de offentliga ställena. Men man glömmar härvidlag en viktig sak, och det är, att det till en stor del är de resande, som allra mest bidraga till det slöseri, som förekommer på offentliga ställen och som man skriver ensamt på hufvudstadens räkning. Jag kan för öfrigt icke obetingadt ingå på den ärade talarens förklaring, att det svenska folket är ett sparsamt folk. Jag har icke haft för sed att säga komplimenter åt det svenska folket och gör det således icke heller nu. Dess värre är det min åsigt, att det svenska folket *icke* är sparsamt. Men jag gläder mig åt att det *börjat* blifva sparsamt; och jag är säker på, att *om* det en gång blifver ett sparsamt folk, då skall svenska folket också blifva ett starkt folk.

Herr Odelberg: Det torde blifva för vidlyftigt och svårt att svara på alla de anmärkningar, som blifvit framställda mot min motion. Några af de fällda yttrandena skall jag dock efter min förmåga upptaga till bemötande. Den förste talaren sade, att långt ifrån att landet skulle gå sin undergång till mötes, hvilket man velat framställa såsom en sannolik följd af frihandelslagstiftningen, hade tvärtom våra näringar under de sista tio åren på ett i ögonen fallande sätt gått framåt. Att näringarne i allmänhet gått framåt, har jag visst icke förnekat, jag har blott påstått att, medan befolkningen tilltagit och konsumtionen blifvit större, har näringsutvecklingen icke hållit jemna steg med denna tillväxt, utan stannat efter, ett förhållande, som jag tror vara tillfyllest bevisadt deraf att, såsom jag i motionen framhållit, behofvet af utländska förnödenhetsartiklar blifvit år efter år större. Jag medgifver gerna, att konsumenternas intresse måste tillgodoses, och det vore utan tvifvel ett lyckligt förhållande, om alla samhällsmedlemmar i Sverige kunde lefva i välstånd och hafva fullt upp. Men min åsigt är, att man först måste lära sig producera, innan man konsumerar; såsom enskild man bör man först förvärfva sig medel att köpa för, innan man gör utgifter, och ett folk måste på samma sätt se till, att det producerar tillräckligt mycket att sälja till andra folk, innan det själf stegrar sin konsumtion. Jag tror icke, att Sverige har uppfyllt detta vilkor; åtminstone tror jag, att det gjort det allt mindre och mindre under de tio år, som den franska traktaten funnits till. Det är lätt att öfvertyga sig härom, om man endast tager i betraktande uppgifterna om Sveriges import under denna tid. Den har år efter år stigit, så att då densamma år 1850 uppgick till

*Motion om ny
tullta va.
(Fort s.)*

36 millioner, utgjorde den 1860 82 millioner, och 1872 216 millioner kronor i värde, och jag förmodar, att den under åren 1873 och 1874 vuxit i ändå större proportion. Den förste talaren yttrade äfven, att det vore ett bevis på nationalförmögenhetens tillväxt, att så många aktiebolag med inhemska kapital bildats i landet. Detta är nog saunt; men vi hafva ännu icke sett, huru många af dessa bolag burit sig, gifvit sina aktionärer någon inkomst och sålunda kunnat för landet medföra någon nytta. Det är i synnerhet under de sista åren, som bolag bildats i mängd; men redan hafva åtskilliga af dessa gått öfver ända. och orsaken till ett sådant förhållande anser jag till stor del ligga deri, att konkurrensen med utländska fabriker och andra inrättningar af samma slag varit dem för öfvermäktig. Att mängden af aktiebolag kan vara bevis på ökad nationalförmögenhet, är jag dock beredd att medgifva, om nemligen dessa bolag verkligen arbeta med vinst, och detta icke blott för ögonblicket, utan sålunda att de fortfarande bära sig och äro i stånd att progressivt utvidga sin verksamhet. Men då man vill framdraga de många depositionsbevisen i bankerna såsom vittnesbörd i samma afseende, kan jag icke längre erkänna ett sådant tillvägagående såsom riktigt; ty jag tror icke, att man kan taga dylika pappersfordringar såsom någon säker måttstock i afseende på nationalförmögenhetens storlek. Hvad vi deremot förlorat i förmögenhet, det är den massa af skogseffekter, hvarmed vi de senare åren betalt vår import, och vidare den minskade fruktbarhet hos jorden, som är en följd af den oupphörligt stegrade hafreodlingen. Samme talare yttrade, att det vore en onödig omgång att begära tillsättandet af en komité för utarbetande af en ny tulltaxa, såsom jag i min motion föreslagit, då ju Bevillnings-Utskottet har rättighet att i detta ämne föreslå hvad som helst, och om det vore protektionistiskt sinnadt, skulle det säkerligen sjelfmant göra framställning om förändrad tullagstiftning. Mycket saunt! men som jag icke haft någon anledning att förmoda, det Bevillnings-Utskottet skulle råka i en sådan sinnesstämning, har jag trots mig böra framställa mitt förslag. Jag anser för öfrigt, att för utarbetande af en tulltaxa, bygd på alldeles nya grunder, fordras mycket mera tid och arbete, än hvad Utskottet, om det vore aldrig så protektionistiskt sinnadt och hade aldrig så mycken häg för arbete, skulle kunna uppoffra för det ändamålet. Dertill fordras icke att man kommer fram med något hastigt undanjordt arbete på fri hand, utan att man hör näringsidkare från alla klasser och derefter omsorgsfullt pröfvar det hörda; dertill fordras träget arbete under åtminstone ett års tid. — Vidare yttrar samme talare, att åtgärder i den syftning jag föreslagit skulle vara att ställa oss tillbaka på en öfvervunnen ståndpunkt. Ja! så tycker man i Sverige, och så är tonen i synnerhet i denna Kammare; men jag ber den ärade talaren kasta en blick på andra länder och se till, huruvida man äfven der anser en sådan ståndpunkt såsom öfvervunnen. I Förenta staterna t. ex. har tulltaxan blifvit förändrad tre eller fyra gånger under de sista femtio åren, än i protektionistisk och än i frihandelsriktning; och man har dervid alltid kommit till det resultat, att frihandelslagstiftningen verkat ruinerande på den ekonomiska ställningen. Nu har sedan Mars år 1861 en protektionistisk

*Medan om ny
1881, 20.
(Forts.)*

lagstiftning åter blivit införd, och den har haft till följd den mest kolossala utveckling af landets alla tillgångar. Så är fallet t. ex. inom järnindustrien; då den stora Pacific-banan skulle byggas, uppställdes såsom vilkor för understöd från statens sida, att all materiel skulle tagas inom landet. Det skedde, och denna 2,000 mil långa bana byggdes färdig på ett och ett halft års kortare tid än det var beräknadt. Vi behöfva dock ej gå så långt som öfver Atlanten för att finna de bevis vi behöfva. Må vi blott vända oss till Frankrike, hvars exempel i denna fråga frihandels vänner ju icke vilja jäfva. Vid traktatens uppgörande lemnade Frankrike oss knappast någon enda verklig fördel, under det att det sjelft förbehöll sig alla möjliga. Fransmännen insågo, att ett land bör skydda sina näringar, och sjelfva följde de också den grundsatsen, i synnerhet då det gällde sådana näringar, som stodo under utveckling och således hade behof af större skydd. Om fransmännen också medgifvit oss vissa mindre friheter vid importen af varor, i hvilkas fabrikation deras eget land är öfverlägset, om de t. ex. medgifvit en låg tull på sidenvaror, så betyder detta ej mycket; ty intet annat land lär kunna täfla med Frankrike i denna fabrikation. Men helt annat var förhållandet med t. ex. järnhandteringen; då Frankrike för tio år sedan icke ansåg sig hafva utvecklat sin järnindustri tillräckligt, för att kunna uthärda konkurrens derutinnan, så fann det sig föranlåtet att vid traktatens upprättande stadga ganska dryga tullsatser på järn, så att det finnes järnvaror, som betala ända till öfver 70 kronor för en svensk centner. De allmännast förekommande tullsatser äro mellan 1 krona 83 öre per centner stångjern och 7 kronor 63 öre per centner stålplåtar. Utom de nu anförda länderna finnas flera andra, hvilkas exempel skulle kunna återopas; men det nu sagda må vara nog.

Den näst siste talarens poetiska utflykter vill jag icke försöka besvara; men då han säger, att det är konsumtionen, som framkallar produktion, så kan jag ej lemna detta yttrande alldeles utan genmäle. Klart är, att dessa båda saker stå i nära förhållande till hvarandra, och jag medgifver gerna, att en produktion skulle vara svår att tänka sig, om någon konsumtion icke finnes. Men så är ju här icke förhållandet. Om också våra fabriker tillverkade mycket mera, än de göra, så skulle de dock icke behöfva sakna konsumenter; ty då man behöfver importera för öfver 15 millioner kronor ylletyg under ett år, så torde det vara temligen antagligt, att de inhemska fabrikanterna icke tillverka på långt när tillräckligt för att fylla behovet. Köpare fattas således icke; och orsaken till, att våra fabriker icke kunna utveckla sig i bredd med den stegrade efterfrågan på deras varor, ligger deruti, att vår inhemska industri icke förmår att producera för samma pris som i länder, der samma industri blomstrat i kanske 200 år. Jag erkänner med den ärade talaren, att svenska folket har stora förtjenster, och att det hittills varit ett sparsamt folk; och jag hade derför önskat, att lagstiftningen icke, såsom nu är fallet, skulle inleda svenska folket på en väg, som det icke har råd att beträda. Den tullagstiftning, som nu är gällande, uppmanar folket att njuta och konsumera, och något sådant kan väl icke, så vidt jag kan

förstå, vara stats-ekonomiskt riktigt. -- Samme talare anförde ur Kommers-kollegii berättelse om näringsarne för år 1872 åtskilliga siffror, hvarmed han ville bevisa, att produktionen ökats i så ofantlig grad under de sista åren. Jag får då ännu en gång uppge, att jag visst icke nekar till att den ökats, utan endast sagt att den icke ökats så mycket som den borde och skulle hafva gjort, om den icke varit öfverväldigad af den utländska importen. Men bevisningskraften af de siffror han anført måste jag dock till en stor del jäfva; ty det är icke värdet, utan mängden af det producerade, som fyller konsumtionen och som med någon säkerhet kan utvisa, om produktionen verkligen utvecklats. Det är således mängden man bör taga i beräkning, om man vill anställa någon jmförelse; och göra vi det, så blir resultatet ett helt annat. Om jag äfven gerna medgifver, att produktionen inom vissa grenar rätt betydligt ökats, skola vi dock, om vi gå till väga på sådant sätt, finna att den åter i många andra fall undergått en väsendtlig minskning. Att fabrikationen af bomullstygar och garn fem- eller sexdubblats på de sista tio åren, är fullkomligt riktigt; men det kommer sig deraf, att vid medlet af 1860-talet all bomullsindustri i hela Europa nästan låg nere till följd af det amerikanska inbördes kriget. -- Att den sedan icke blott åter gått upp till hvad den var före kriget, utan äfven något ökats, det erkännes villigt; men proportionen blir i alla fall långt mindre än det först vill synas. Hvad ylleväfnaden beträffar, så ber jag att få återöpa den såsom stöd för de af mig uttalade åsikter. Värdet af denna fabrikation är väl större nu än fordom; men se vi på kvantiteten, blir förhållandet icke aldeles detsamma. Tillverkningskvantiteten af finare ylletygar har nemligen minskats till mindre än hälften, och om inom denna fabrikation tillverkningsmängden i sin helhet ännu uppgår till lika högt fottal som för tio år sedan, så är det den gröfre tillverkningen, som får ersätta hvad som brister i den finare. Det kommer sig deraf, att tullen för både gröfre och finare tygar beräknas efter vikt, och är lika hög pr skålpund, och då naturligtvis en aln groft tygväger mera än en aln fint, så är tullskyddet för ett visst längdmått af det förra vida högre än för samma längd af det senare. Följden häraf har blifvit, att importen af de finare tilltagit i större proportion, hvilket sedan i sin ordning nedtryckt den inhemska tillverkningen. -- Jag vill nu ej trötta Kammarern med att anföra något vidare i detta ämne. Hvad beträffar den gjorda framställningen om att vägra remiss, så hoppas jag, att något sådant icke skall i fråga komma; ehuru min åsigt i dessa frågor är motsatt pluralitetens inom Kammarern, vill jag dock ej tro, att den skall så missbruka sin makt, att den nekar remittera motionen.

Herr Wallenius: Jag vill icke inlåta mig på något vidlyftigt ordaude om fördelarne i det protektionistiska eller i frihandelsystemet, viss på att inom denna Kammarern ingen finnes, som icke gjort sig fullt reda för, hvad han i denna fråga anser vara rätt eller icke. Min åsigt är, att man icke bör på det allmännas bekostnad skydda hvad som icke är värdt att skydda, och att det allmänna bästa alra bäst främjas derigenom, att man låter konkurrensen taga ut sin rätt

*Motion om ny
tulltaxa.
(Forts.)*

Motion om
ny tulltaxa.
(Forts.)

och företagsamheten vinna det pris, som densamma tillkommer. På grund af denna min åsigt, och alldenstund Kammaren, om den remitterar motionen till ett Utskott, möjligen skulle synas gilla de åsikter, den innehåller, får jag för min del endast i korthet yrka, att Kammaren nu genast måtte uttala sitt ogillande af motionen och icke medgifva dess remitterande.

Herr Mannerskantz: Jag är en gammal anhängare af frisinnade åsikter, i *allmänhet*. och äfven på handelns område; men just därför förefaller det mig besynnerligt, att man här synes vilja införa ett förbud för den fria tanken att yttra sig och söka göra sig gällande, och försöka att afklippa densamma i samma ögonblick som den blifvit framställd. Jag tror icke, att ett sådant förfaringsätt kan vara lämpligt; ty då motsatt öfvertygelse om rätt och orätt ställa sig mot hvarandra, måste man på hvardera sidan fåla vid, att ens egna åsikter underkastas pröfning. Just på grund deraf att jag hyllar fria åsikter, måste jag på det allvarligaste sätta mig emot att man söker förqväfvva motionen och icke låta den komma under den pröfning, som våra grundlagar medgifva. Det är sant, att Kammaren har i sin makt att, i händelse motionen icke är af beskaffenhet att behöfva remitteras till Ständigt Utskott, omedelbart afgöra, att den icke bör föranleda till någon åtgärd. Men jag tror, att ett sådant tillvägagående sällan blifvit följdt; och hvarför det nu skulle ske, det har för mig icke på något sätt framgått af de anföranden, som blifvit afgifna. Jag hoppas, att denna Kammare icke skall låta förleda sig till ett sådant steg, utan medgifva motionens hänvisande till ett tillfälligt Utskott, hvarå jag för min del framställer yrkande.

Många ledamöter hördes häri instämma.

Herr Rydqvist: Ehuru jag icke önskar att förlänga diskussionen, anhåller jag dock att blott för några korta ögonblick få taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk. Jag skall endast yttra några få ord, hvartill jag föranledes af det anförande, som hållits af den ärade talaren på Göteborgsbänken. Han uppställde på grund af Kommerkollegii berättelse om fabrikerne för år 1872 en jämförelse mellan fabrikerne tillverkningsvärde sistnämnda år och 1868 och utsträckte denna jämförelse icke blott till den stora slutsumman för hela tillverkningen inom landet, utan äfven till värdet af vissa särskilda fabriktionsgrenars tillverkning. Det är mycket vanligt här i landet, att man tager tillverkningsvärdet till utgångspunkt för dylika jämförelser; men då man så gör, måste man vara mycket försigtig för att icke komma till oriktigt resultat. Ty äfven under antagande, att dessa officiella uppgifter äro fullt tillförlitliga, händer det ju mycket ofta, att vissa artiklar under få år stiga eller falla i värde, och detta understundom så betydligt, att det högst väsendtligt inverkar på betydelsen och det verkliga resultatet af den jämförelse man anställer. Den ärade talaren fäste sig bland annat vid sidenfabrikationen och jämförde dess tillverkningsvärde år 1872 med förhållandet några år förut. Hela

verlden känner dock, att under loppet af de sista 6 eller 8 åren artikeln silke stigit enorint i pris, och naturligtvis måste då värdet af sidentillverkningen äfven stiga, utan att man derfor har rätt att deraf draga den slutsatsen, att sjelfva fabrikationen i någon högre grad utvecklats sig. Vill man uppställa en jämförelse på grund af verkliga sakförhållanden mellan det sista året och något föregående, så skall man icke jämföra fabrikernas tillverkningsvärde, utan taga till utgångspunkt produktionsmängden, vigten, almättet, antalet arbetare, verk eller verkstäder, som varit i gång vid de olika tidpunkterna. Derigenom erhåller man en mycket tillförlitligare grundval för jämförelser. Vidare är det icke tillräckligt att betrakta förhållandena ensamt under de sista tio åren; vill man komma till ett säkert omdöme om fabrikationens utveckling i vårt land, så bör man taga ännu ett steg och äfven jämföra det sista decenniet med det näst föregående, och gör man det, tror jag man skall finna, att fabrikationen icke utvecklats sig i någon större proportion, sedan den franska traktaten kom till stånd, än hvad den gjorde under de närmast föregående tio åren. Slutligen förekommer ännu en tredje omständighet af ganska stor vikt, som man icke heller bör lemna ur sigte vid en jämförelse mellan tillverkningsvärdena för de olika åren; och det är, att ganska många industrigrenar, hvilka förut voro så relativt obetydliga, att de icke intogos i Kommers-kollegii berättelse om fabriken, utan hänfördes till handtverken, numera upptagas bland de förstnämnda; de hade således i de föregående berättelserna intet motsvarande. Slutligen kommer härtill, att jemväl en mängd nya industrigrenar år från år tillkommit. Alla dessa omständigheter bör man taga i beräkning, om den jämförelse man uppställer, skall kunna blifva tillförlitlig.

Motion om ny tulltaxa
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat att under densamma hade yrkats, dels att Herr *Odelbergs* motion skulle till vederbörligt Utskott hänvisas och dels att densamma måtte afslås, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition derå, att motionen jemte de i anledning deraf afgifna yttranden skulle hänvisas till ett tillfälligt Utskott; och då dertill svarades många ja jemte några nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Herr *Per Nilssons* den 27 dennes bordlagda motioner:

N:o 23, angående ersättning af allmänna medel åt kronofogdar m. fl. för resor utom egna tjensteområden för brottslingars gripande; och

N:o 24, angående förläggande af någon värfvad trupp till Carlskrona för garnisoustjenstens bestridande.

Föredrogs och lades till handlingarne Banko-Utskottets den 27 dennes bordlagda memorial N:o 1, med öfverlemnande af Fullmäktiges i Riksbanken till Utskottet afgifna berättelse.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets memorial N:o 1, med den till innevarande Riksdag af Fullmäktige i Riksgälds-kontoret afgifna berättelse.

Kammaren åtskiljdes kl. 3 e. m.

In rådem
O. Brakel.

Thorsdagen den 28 Januari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades protokollet för den 23 dennes.

Herr *Fröman* uppläste en motion, N:o 39, om anvisande af 4,500 kronor till en ny häradsförordning, för åstadkommande af Westerdalarnes domsagas delning.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr *Ribbing, Sigurd*, afgaf en motion N:o 40, om anvisande af 600 kronor årligen för tillökning af arvodet åt Amanuensen i normalanatomi vid Upsala universitet.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr *Brun* väckte en motion, N:o 41, om bestämmande af sträckningen för norra stambanan från Hybo i Helsingland.
Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr *Frisk* afgaf följande motioner:

N:o 42, om beviljande af ett extra anslag å 60,000 kronor till husslöjdens beträmjande; och

N:o 43, angående tillsättande af en komité för utredning af frågan om lämpligaste sträckningen för norra stambanan från Hybo i Helsingland, samt anvisande af dertill erforderliga medel.

Dessa båda motioner blefvo till Stats-Utskottet hänvisade.

Herr *von Koch* uppläste en motion, N:o 44, om ändring af gällande stadganden rörande skyldigheten att bygga och underhålla kyrka med flera dertill hörande byggnader.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

Slutligen väckte Herr *Per Nilsson* en motion, N:o 45, om tillägg till § 1 i folkskolestadgan.

Begärdes på bordet.

Kammaren åtskildes kl. 8 e. m.

In fiden

O. Brakel.

Fredagen den 29 Januari 1875.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades 7 protokollsutdrag för den 28 och protokollet för den 25 dennes.

Herr Grefven och Talmannen förmälte, att han och de ledamöter, hvilka blifvit utsedda för att tillsätta Kammarens kansli och vaktbetjening, ansett för göromåleus ordentliga och skyndsamma gång nödigt, att i kansliet anställdes samma antal tjänstemän som vid föregående riksdagar, eller två förste notarier, åtta notarier, en förste kanslist, en registrator och sex kanslist, äfvensom funnit ett antal af åtta vaktmästare erfordras för Kammarens betjening; och hade, under förutsättning af Kammarens godkännande af denna åsigt, blifvit till tjänstemän och vaktbetjenter antagne de personer, som af sekreteraren nu komme att uppnämnas.

Härefter tillkännagaf undertecknad, att i kansliet blifvit anstälde såsom *förste Notarier*:

Amanuensen i Kongl. Ecklesiastik-departementet W. Beskow och extra ordinarie Amanuensen i Kongl. Biblioteket E. W. Dahlgren; *förste Kanslist*: Kammarherren Friherre G. Ehrenborgh; *Notarier*: vice Häradshöfdingarne A. L. van der Hagen, Friherre L. Åkerhjelm, C. Schönmeijer, A. Tollander och Friherre F. Lagerfelt, Amanuensen i Kongl. Ecklesiastik-departementet Friherre A. Stjernstedt, Kammarjunkaren O. Printzsköld och extra ordinarie Hofrättsnotarien H. Rothlieb; *Registrator*: Revisorn hos Kongl. Generalpoststyrelsen F. Kröningsvärd; *Kanslist*: Riddarhusfiskalen C. Lagerheim, Kammarjunkaren B. Fock, tillförordnade Kammar-skrifvaren i Kongl. Statskontoret A. Ström, extra ordinarie Hofrättsnotarien E. Uddenberg, extra ordinarie Hofrättsnotarien Friherre A. Alströmer och vice Häradshöfdingen A. B. Strömbäck; äfvensom att till vaktmästare antagits J. W. österlund, J. W. Stetter, N. Pehrman, A. Wahlqvist, C. Kindstrand, C. J. Sjöstedt, F. W. Malnberg och E. Pira.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Herr *Sundells* den 28 dennes bordlagda motion, N:o 32, om ändring af §§ 32 och 45 i gällande förordning angående villkoren för brännvinsförsäljning.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Herr *von Kochs* den 28 dennes bordlagda motion, N:o 37, angående ändring af gällande stadganden rörande byggnad och underhåll af allmänna vägar.

Föredrogs och hänvisades till ett tillfälligt Utskott Herr *Per Nilssons* den 28 dennes bordlagda motion N:o 45, om tillägg till § 1 i folkskolestadgan.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets den 28 dennes bordlagda memorial N:o 1, med den till innevarande Riksdag af fullmäktige i Riksgäldskontoret afgifna berättelse.

Herr Grefven och Talmannen yttrade, att till behandling af tillfälligt Utskott blifvit hänvisade följande sex motioner, nemligen:

N:o 2, af Herr *Carlson*, om ändring af 14 § i Kammarens ordningsstadga;

N:o 6, af Herr *Ribbing, Carl*, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utarbetande af ny lag rörande förvaltningen af omyndiges medel;

N:o 19, af Herr *Carlson*, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af en författning rörande barns och yngre personers användande i fabriksarbete;

N:o 22, af Herr *Odelberg*, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utarbetande af förslag till ny tull-taxa m. m.;

N:o 27, af Herr *Wallenberg*, angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om åtgärders vidtagande för skyndsamt införande af ett nytt, för Sverige, Norge och Danmark gemensamt system för mått, mål och vikt;

N:o 45, af Herr *Per Nilsson*, om tillägg till 1 § i folkskolestadgan;

hvar efter Herr Grefven och Talmannen hemställde, huruvida Kammarerna behagade besluta, att för dessa motioners behandling två tillfälliga Utskott skulle tillsättas.

Svarades ja.

Sedan Kammarén härefter uppå särskilda propositioner bestämt, att motionerna N:is 2, 6, 19, 27 och 45 skulle handläggas af Kammaréns Tillfälliga Utskott N:o 1 samt att motionen N:o 22 skulle behandlas af Kammaréns Tillfälliga Utskott N:o 2; beslöt Kammarén, likaledes uppå särskildt gjorda propositioner, att Tillfälliga Utskottet N:o 1 skulle bestå af 7 ledamöter och 3 suppleanter samt Tillfälliga Utskottet N:o 2 utgöras af 5 ledamöter och 2 suppleanter.

Slutligen beslöts, att val af ledamöter och suppleanter i dessa Utskott skulle företagas nästa Måndag den 1 Februari.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades Herr *Wallenius* under tre veckors tid från den 2 nästkommande Februari och Herr *Anders Larsson* under tiden till den 15 i samma månad.

Justerades 4 protokollsutdrag för detta sammanträde; hvarefter Kammarén åtskiides kl. $\frac{1}{4}$ 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.